

10887

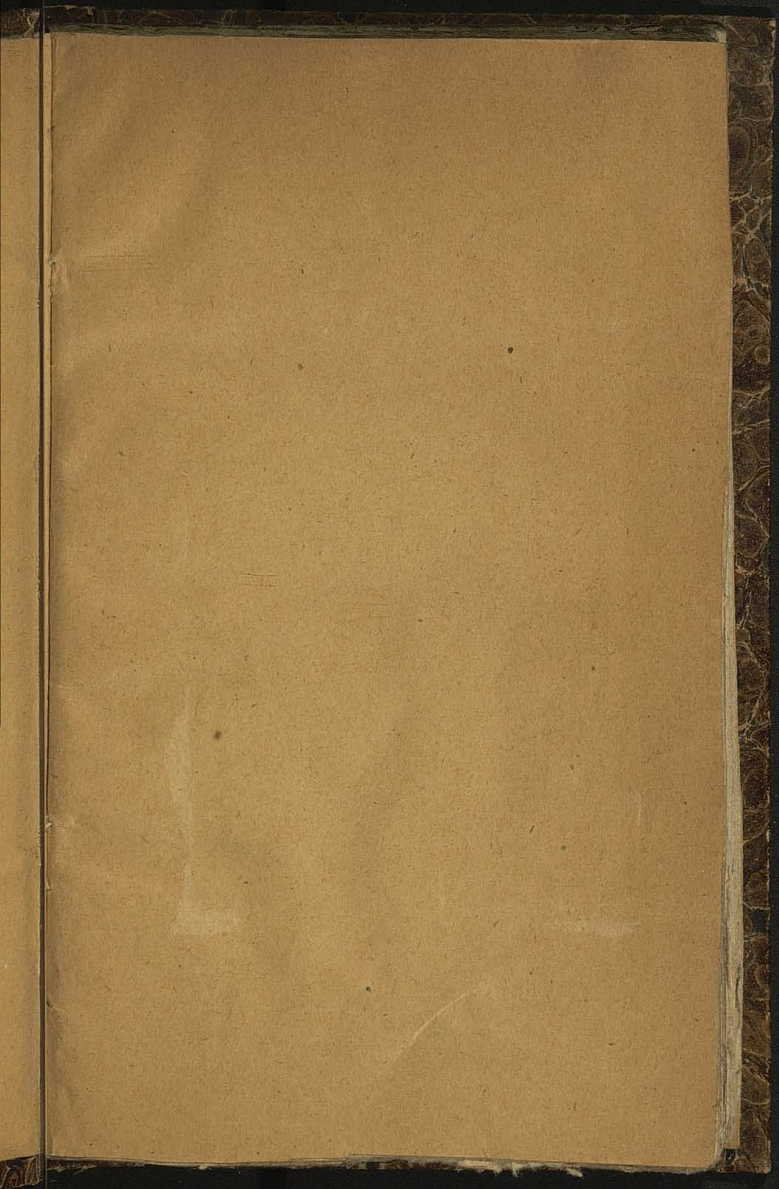
I

Mag. St. Dr.

P

10887

R

J

P

O

⊗

0143 1/2 m

RUDIMENTA
HISTORICA,

S I V E

Brevis, facilisque

METHODUS

Juventutem Orthodoxam

notitiâ Historicâ

imbuendi,

Pro Gymnasiis Societatis JESU.

Auctore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM PRIMUM

Historiæ Bolicæ.

LEOPOLI

Typis Collegii Societatis JESU

108871
PRÆFATIO.

Lucubratiunculam hanc, & quas Æince
DEO auspice typis vulgabimus, non ex
ditorum, sed tyronum duntaxat usui a
stinamus, compendiarîâ quadam osten
viâ, quam hi sine pensi scholastici, aliâs per solvenda
detrimento inoffenso possunt pede decurrere. Hi
methodo usi sumus, jam olim à Ven. P. Canisio nostri
usurpari solita, utpote rudium captui in primis
commodata. Nec pauca hic consulto omisimus, quæ
alii fusè pertractant: multa etiam cursim ac bre
ter attigimus, quæ prudens Præceptorum supple
industria, discipulorum orexin ita excitando, ut
omnia rerum copiâ nauseam ne moveant. Adâ
quæque suis sunt locis historica quadam obser
vationes, ut juvenus jam nunc assuescat non in nu
duntaxat rerum narratione, velut cortice herere
sed ipsum aded nucleum, sub ea latentem, vestiga
utilissima rectè & sentiendi & vivendi documen
inde eruendo. Ceterùm usus ipse ac experient
docebit brevi, quid hisce opusculis addendum, qu
demendum videatur. Nobis sufficiat methodu
prævisse, qua rudis adhuc ætas manu quasi ducat
ad historicum illud stadium propè immensum a
riter ingrediendum. De Chronologia porro, & a
in quibus ipsimet Scriptores Catholici hodie d
ter se dicitur nihil in n. um afferen
monio c

Partitio hujus Opusculi.

P A R S I.

De Patriarchis ante Diluuium.

Cap. I. De Creatione mundi, & lapsu Adami.

§. I. Creatio mundi. II. Adami lapsus & supplicium.

Cap: II. De Adami Posteris usque ad diluuium.

§. I. De Abele & Caino. II. De Filiis DEI & hominum. III. De diluuiio.

P A R S II.

De Patriarchis post diluuium usque ad Abrahamum.

Cap: I. De filiis Noemi.

Cap. II. De turri Babylonica.

P A R S III.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Hebraeorum.

Cap: I. De Abrahamo.

§. I. Abrahami res gesta ante natum Isaacum.

§. II. Eiusdem res gesta post natum Isaacum.

Cap: II. De Patriarchis Isaac & Jacob.

§. I. Isaac. II. Jacob.

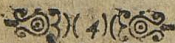
Cap: III. De Patriarchis Joseph.

§. I. Josephi res gestae in Aegypto.

§. II.

§. II.

§. II. Eiusdem varia fortuna in servitute Ægyptiaca.

§. III. Eiusdem ad summas dignitates promoti, clara facinora.

Cap: IV. De iis, quæ Isrâëlitis à morte Josephi evenère.

§. I. Isrâëlitarum in Ægypto servitus & vexatio.

§. II. Liberatio eorundem per Moysen.

P A R S IV.

De Judicibus Isrâëlitarum, eorumque regimine.

Cap: I. De 40. annorum protectione populi Isrâëlitici per desertum Moysè ductore.

§. I. DEI erga gentem Hebræam beneficia.

§. II. Eiusdem cum alia, tum ingrati præcipue animi crimina.

§. III. Supplicia eidem à DEO irrogata.

Cap: II. De Judicibus post obitum Moysis usque ad Gedeonem.

§. I. Josue. II. Othoniel, Aod, Debbora, & Barac.

Cap: III. De 8. Judicibus proximè succedentibus usque ad Samsonem.

§. I. Gedeon. II. Abimelech, Thola, Jair, Jephthe, Abesan, Ajalon, Abdon.

Cap: IV. De 3. Judicibus.

§. I. Samson, Jael, & Achish.

ARS V.

PARS V.

Reges Hebraeorum.

Cap: I. De Rege Saule.

S. I. Saulis res gesta, ejusque repudiatio.

S. II. Saulis à DEO reprobati facinora.

Cap: II. De Rege Davide.

S. I. Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

S. II. Pænitentia & vitæ exitus laudatissimus.

Cap: III. De Rege Salomone.

S. I. Salomon Regum sapientissimus.

S. II. Idémque insipientissimus.

Cap: IV. De Regibus Israelitarum.

S. I. Novem Reges Israelis usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab.

S. II. Reliqui decem Reges Israelitarum usque ad regni illius interitum.

Cap: V. De Regibus Juda.

S. I. Duodecem Reges Juda à Roboamo usque ad Ezechiam.

S. II. Octo Reges Juda usque ad captivitatem Babylonicam.

PARS VI.

De captivitate Babylonica, & sua p[er]tinencia usque ad Hierosolymæ excidium & rev[er]sionem.

Cap: I. De captivitate Babylonica sub Monarchis Assyriis.

A₂

Cap: II.

I. De rebus gestis Judæorum sub Monarchiis Persicis.

III. De iisdem sub Monarchis Græcis.

I. Judææ status tempore Alexandri.

II. Ejusdem varia fortuna sub Regibus Egyptiis.

J. III. - - sub Monarchis Syriis.

J. IV. - sub Hebræis Pontificibus, regium sibi titulum vindicantibus.

Cap: IV. De rebus Judaicis sub Monarchis Romanis. Appendix de excidio urbis Hierosolymæ.

Isagoge,

S I V E

Præviæ quædam Quæstiunculæ
De Historia generatim.

1. Quid est Historia?

Est rerum ab orbe condito ad hæc usque temporum gestarum notitia, & commemoratio.

2. Quotuplex est historia?

Est præcipue duplex, scilicet, sive Ecclesiastica, & Profana, sive Politica.

3. Quid

3. *Quid est historia Ecclesiastica?*

Est notitia rerum, ad Ecclesiam & Religionem, ejusque cum propagationem, tum insectationem, aliatque hujusmodi vicissitudines pertinentium.

4. *Quid est historia Politica?*

Est rerum in statu ac ordine Politico, belli pacisque temporibus gestarum notitia.

5. *Cur in historia studium precipue incumbendum?*

Quia præter singularem animi oblectationem ad scientias plerasque omnes, imò & quotidianam vitæ consuetudinem non utilis modò, sed plane necessaria est.

6. *Quid ergo potissimum ex Historia discimus?*

Docemur inde 1. summam DEI sapientiam & providentiam ubique agnoscere, mirari, atque adorare, utpote quæ in hoc mundi theatro tam mirificos rerum eventus identidem nobis spectandos exhibet. 2. Quanto Deus amore ac beneficiis bonos persequi, tutarique; quanto vero odio ac suppliciis afficere improbos serius citiusque semper consueverit. 3. Perpetuæ rerum conversiones ac vicissitudines, quas omnes loquuntur historiæ, evidenter demonstrant, quàm fluxa & inanis sint terrena hæc omnia, atque adeo quàm parvi, imò nihili facienda. 4. Tam proborum virtutes, quam vitia pravorum, qui ætate nos antecesserunt, si inquit nobis sunt, in quo clarè dilucis que possimus perspicere, quid agendum nobis, quidve cavendum sit &c.

(8)

7. *Cur historiae notitia hoc maxime tempore est necessaria?*

Cui hoc praesertim tam erudito ac delicato seculo, cum iuris honoratioribus versandum est, stupiditatis atque inertiae notam effugere vix poterit, nisi historiarum notitia non mediocriter imbutus.

8. *Quibus adminiculis comparanda historiae notitia?*

Sedula Magistrorum auscultatione, lectione non vaga & confusa, sed certa & destinata, ac iterata eorum, quae quis legit, auditque, ruminatione.

9. *Quid tyroni & candidato historiae praecipue attendendum?*

Ut totius historiae seriem quandam, ac praecipuas rerum, regnorumque mutationes & temporum periodos cum Chronologia accuratè observet. In subsidium quoque vocanda Geographia; hanc enim & Chronologiam geminos Historiae oculos merito quis dixerit. Tandem adolescentes jam nunc ex actis praesertim memorabilioribus observationes varias, & documenta ad mores formandos idonea colligere, atque alieno periculo sapere dulca

LIBER I.

Historiæ Biblicæ.

Proæmium.

1. *Quibus de rebus præcipuè meminit hæc historiæ?*

De iis potissimum, quæ à mundi primordio ad Christi adventum populo electo evenere.

2. *Unde haurienda historiæ hujus notitia?*

Ex veteris Testamenti libris, qui Deo dictante, à Moyse, Josue, Samuele, Esdra, aliisque sacerdotibus sunt litteris consignata.

3. *Cur in sacra hæc historiæ primum ac præcipuum ponendum est studium?*

Eam ipsam ob causam, quòd instinctu, afflatuque divini Spiritus ad nostram institutionem, utilitatem ac disciplinam sit conscripta.

4. *Suntne monumenta hæc Biblica ad Ecclesiasticam potius, an Politicam Historiam referenda?*

Ad utranque referri possunt; si enim consideremus statum Hebræorum Ecclesiasticum, ad Ecclesiasticam; si Politicum, ad Historiam pertinebunt Politicam.

5. *Quanam*

5. *Quavam epocha in hac historia potissimum sunt consideranda?*

Sequentes sex.

1. Diluuium anno mundi millesimo sexcentesimo sexto. (1656.)
2. Vocatio Abrahæ anno mundi bis millesimo centesimo octavo (2108.)
3. Exitus Israelitarum ex Ægypto anno M. bis miliesimo quingentesimo quadragesimo quarto. (2544.)
4. Regni Hebræorū exordia in Rege Saule, anno M. bis millesimo nongentesimo sexagesimo secundo. (2962.)
5. Captivitas Babylonica anno M. ter millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto. (3444.)
6. Christi Nativitas anno M. quater millesimo quinquagesimo tertio. [4053.]

6. *Quas partes constat hac nostra Historia Biblica?*

Sex, quæ ferè cum totidem mundi ætatibus usque ad Christum natum congruunt, suntque sequentes:

1. Ætas Patriarcharum ab Adamo ad diluuium complectebatur annos sex, & quinquaginta supra mille sexcentos. [1656.]
2. Ætas Patriarcharum post diluuium usque ad vocationem Abrahæ durabat duos & quinquaginta annos ultra quadringentos. [452.]

3. Ætas

3. Ætas
fœderis
ta an
4. Ætas
quad
5. Ætas
Babyl
octop
6. Ætas
bylon
ac la
Univers

De
In se
creation
2. D

De C

DEU
que an

3. Ætas reliquorum Patriarcharum usque ad perfectionem ex Ægypto continebat sex & triginta annos supra quadringentos. (436.)
 4. Ætas Judicum à Moysè usque ad Reges fuit quadringentorum ac duodeciginti annorum. (422.)
 5. Ætas Regum à Saule usque ad captivitatem Babylonicam definiebatur annis quadringentis octoginta quatuor. (484.)
 6. Ætas Ducum & Sacerdotum à captivitate Babylonica usque ad Christum natum sexcentis ac septem annis absolvebatur. [607.]
- Universè fluxerunt anni quater mille quinquaginta tres. [4053.]

P A R S I.

De Patriarchis ante diluvium.

In sequentibus duobus capitibus agetur 1. de creatione mundi, deque lapsu, & poena Adami.
2. De Posteris Adæ ante diluvium.]

C A P U T I.

De Creatione mundi, & lapsu Adami

§ I.

Creatio mundi.

1. *Quis mundum hunc condidit?*

DEUS cælum & terram, & quidquid utriusque ambitu continetur, primo produxit sex die-
rum

(n)

rum intervallo, eſi puncto temporis abſolvere omnia potuiſſet. At prima quidem die lucem, alterà Firmamentum condidit: tertiã aquas ſe- crevit à terra, quam herbis ac ſtirpibus conveſti- tam, omne genus frugum juiſſit progignere. Die quarta ſol & luna cum ſtellis, quinta piſces & volucres, ſextã quadrupedia & reptilia omnis ge- neris, ac tandem homo velut microcoſmus, teu rerum omnium aſpectabilium breve quoddam, ac mirabile compendium eſt productus.

2. *Quomodo Deus Adamum produxit?*

Corpori è terra formato immortalẽ inſpira- vit animum, cui Divinitatis ſuæ quaſi ſigillum & imaginẽ ita impreſſit, ut tres unius animi facultates tres unius DEI hypotaſes quodãmodo exprimerent.

3. *Quid Deus die ſeptimo à mundi productione porro ègĩt?*

A novis dein rebus condendis ceſſavit, diẽm- que hunc *Sabbati*, hoc eſt quietis ſibi ſacrum eſſe voluit, donec Sabbati loco diẽm Dominicam, qua Chriſtus ſuo ad vitam reditu mundum reparavit, celebrari juiſſerit.

§ II.

Lapſus & pœna Adami.

1. *Equisnam locus erat Paradiſus?*

Hortus erat longè amœniſſimus, omnibùsque deliciis affluens, Dei ipſius manu conſtitus, in quo
duæ

duæ præcipuè arbores eminebant, altera vitæ, altera scientiæ boni & mali appellata. Huc Deus Adamum transtulit, facta necessitate omnibus herbarum fructibus vescendi, unica duntaxat arbore scientiæ excepta, de qua nequid decerperet, sub mortis pœna vetuit, fidei ejus ac obedientiæ periclitandæ causâ.

2. *Ubinam, quòve modo Deus Evam condidit?*

In Paradiso Adæ dormienti costam exemit, atque ex ea Evam formavit, comparem & adjutricem Adamo futuram.

3. *Qui verò bis tantis beneficiis umbo responderet?*

Pessime; Eva enim fraude mali genii, ex serpente loquentis, inducta, vetitum gustavit pomum, & virum, idem ut faceret, pellexit.

4. *Qua demum ratione veterator ille pomi prohiberi esum Evæ persuadere potuit?*

Asseveraverat mendacillimus sycophanta, nequaquam ob degustatum fructum morte, uti Deus minitatus fuisset, eos multatum iri; quin potius plenam rerum omnium notitiam adepturos, Deoque ipsi fore simillimos.

5. *Que pœna hanc culpam excepit?*

Ambo innocentiae veste spoliati, mox suam & viderunt, & erubuerunt nuditatem, quam promissis connexis ficuum foliis obtectum ibant. Exiit

DEUS

DEUS, auditis rejectisque putidis eorum excusa-
 tionibus, suam utriusque denunciavit pœnam, ac
 Evam quidem liberos suos cum dolore parituram,
 virique sub imperio ac potestate futuram; Ada-
 mum verò, postquam vitæ alimenta è terra sterili
 ac spinosa multo cum sudore ac labore collegis-
 set, moriturum tandem cum uxore & omnibus
 posteris, ac in eam, unde ortum traxisset, ter-
 ram reverfurum. Sub hæc ambo Paradiso æter-
 num proscripti, posteritatem omnem in commu-
 ne secum pertraxerunt exitium.

C A P U T II.

De posteris Adami usque ad diluvium

§. I.

De Abele & Caino.

1. *Quid, qualesque hi ambo fuere?*

Adami uterque, Cain major, Abel minor na-
 tu filius erat: hic pascendis gregibus, ille agris
 colendis operam dabat: Abel summâ erat inte-
 gritate ac innocentia; Cain contra perversis om-
 nino moribus. Abel optima quæque DEO in
 sacrificium obtulit; Cain deteriora selegit: hinc
 DEO acceptissimum erat Abelis sacrificium; Cai-
 ni verò invisum præstitit & ingratum. Id quod
 tantam in hujus pectore concitavit invidiæ flam-
 mam

nam, ut fratrem de medio tollere decreverit; quem proinde amicum in spaciem invitatione in igros profectum, crudelissime trucidavit.

2. *Quid perpetrata haec caede Caino evenit?*

Ob immane hoc parricidium à Deo vehementer objurgatus, non tantum poenitentis animi signum non dedit; sed spe omni divinae clementiae rejecta, vagus ac profugus, quoad vixit, oberabat, donec tandem à Lamecho abnepote suo, à sylva pro fera habitus, jaculo est transfixus.

§. II.

De filiis DEI & filius hominum.

1. *Quinam erant filii DEI?*

Adamo in Abelis locum natus Sethus, Deo ob virtutis ac pietatis studium apprimè charus, cujus posterum erant Patriarchæ illi, qui una cum filiis, partim ob Sethum, stirpis suæ auctorem pientissimum, partim ob suamet virtutem filii Dei sunt appellati.

2. *Quinam ex his præ cæteris memorandi veniunt?*

1. Enos, Sethi filius, qui primus Deum publicis, solemnibusque caeremoniis ac ritibus venerari capit. 2. Enoch, qui ob exitium avitæ religionis studium, & summam cum Deo familiaritatem, vivus ex hominum coetu divinitus est ablati. 3. Mathusalem, qui vivendi limites, æteris mortalibus à Deo præstitos, longe supercessus, annos vixit nongentos sexaginta novem.

3. *Quosnam*

3. *Quosnam sacer Historicus filios hominum appellat?*

Impii Caini progeniem. Caius hic primam urbem condidit, a filio Henoch Henochiam appellatam. Jubal musicam, ejusque frater Tubalcain ferrariam, factor verò Noë animalificium invenit. Venatoriam primus exercuit Lamech, longè diversus à Lamecho altero, Noëmi parente.

4. *Qui filiis Dei convenire potuit cum filiis hominū?*

Sethi nepotes cum foeminais, à vitiosa Caini stirpe oriundis, inauspicata inière connubia è quibus prognati gigantes, foedissima illa scelerum monstra, quorum improbitas usque eò invaluit, ut orbis universus tunc mera esset vitiorum sentina, non nisi ultericibus diluvii aquis eluenda. Unus Noëmus tot inter malos bonus, & in obsequio Dei constans, perstitit.

§. III.
Diluvium.

1. *Quanam diluvium antecessere?*

Noë, vir justus ac pius, quingentos tunc annos natus, arcam, seu navim prægrandem trecentos cubitos longam, latam quinquagenos, ac tricenos altam, à Deo jubetur construere, in quam se ipse cum suis, ingruente cataclysmo, tuto possit recipere. Centum ipsos annos in ea fabricanda Patriarcha posuit, idcirco passim ab omnibus ludibrio habitus, tanquam delirus senex.

2. *Quid*

2. *Quid confectâ dentum arcâ contigit.*

Noë, comportato undique necessario com-
 tu & pabulo, ex omni genere animalium, aqua-
 tilibus exceptis, immundorum quidem bina,
 mundorum verò septennâ in arcam, Dei jussu
 & Angelorum subsidio, introduxit, in quam ubi
 & ipse dein cum conjuge sua, & tribus filiis Se-
 mo, Chamo, & Japheto, horumque uxoribus pe-
 dem intulit, Deus ostium foris occlusit.

3. *Quid ipso diluvii tempore factum?*

Quadraginta dies noctesque continui tam imbres,
 quàm rivi aquarum ruptis cœli cataractis, præ-
 cipitârunt, mariâque insuper omnia, & quidquid
 aquarum in terrâ visceribus latebat, tanto se im-
 petu effudere, ut non orbem tantum universum
 inundârint, sed altissimos montium vertices quin-
 decim cubitis supergressâ, quidquid hominum
 pecorumque terram hanc incoluerat, submerse-
 runt, solis, quos arcâ Deus incluserat, salvis re-
 lictis, anno ab orbe condito sexto & quinquage-
 simo supra millesimum sexcentessimum. (1656.)

Quam tandem Tragœdia hæc catastrophæ habuit?

Centum & quinquaginta diebus elapsis, qui-
 bus totus terrarum orbis immensi oceani instar
 undique restagnaverat, Deus immisso vento cali-
 do ac vehementi, aquas sensim ita imminuit,
 dispulitque, ut arca post mensem à cœpto dilu-
 vio

vio septimum in Armeniæ montibus conquie-
verit. Inde quarto post mense Noëmus primò
corvum, qui tamen carne. credo, morticina ille-
ctus, reversus non est, deinde columbam post
dies septem exploratum miserat, quæ, cum non
haberet, ubi pedem figeret, arcam mox repetiit,
septimaque post die denuò dimissa, virentem o-
leæ ramum retulit, pacis & cessantis exundatio-
nis argumentum. Perstitit nihilominus in arca
septem alios dies Noë. Cùmque columba, quam
tertiùm ablegârat, non rediisset, tandem ex arca,
ubi per annum delituit, cum omnibus suis egres-
sus, sacrificium Eucharisticum obtulit, Deo tan-
topere acceptum, ut promisso sanciverit, se nun-
quam deinceps mundum simili eluvione castiga-
turum, ejusque rei perenne signum fore arcam
cælestem. [1657.]

Observationes

Ad primam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Cur Deus ab Adamo, mundoque dein universo
tam severas expetiit pœnas?*

Ut omnes Adæ posterî commonefierent, quàm
grande, nec una piandum morte, sit nefas, Deo
ipsi esse refractarium, ejusque voluntati atque im-
perio sese opponere.

2. *Nullus*

2. Nullusne clementiæ Divinae locus fuit in
 plebendo Adamo?

Imò longè maximus; nam vel ante denuncia-
 tum supplicium Christum, humani generis vindi-
 cem ac liberatorem venturum promissit, qui
 malo huic remedium præsentissimum allaturus
 esset.

3. Quodnam, & apud quos erat regimen
 politicum ante diluvium?

Patriarchæ suam quisque familiam regebant: Cai-
 ni verò posteri, cùm primi urbes frequentare
 cæperint, rempublicam ordinasse, comunibus tem-
 perasse legibus videntur.

P A R S II,

De Patriarchis post Diluvium.

In sequentibus 2. capitibus recensentur 1. tres
 filii Noë 2. Ædificatio turris Babylonice.

C A P U T I

Tres filii Noë.

1. Quid de tribus hisce filiis post diluvium
 memoratu dignum occurit?

Chamus Parenti Noëmo, somno vinoque, cujus
 vim ignoraverat, sepulto, ac indecenter denu-
 dato

dato, procaciter illudit, erubescens ac detestantibus fratris proterviam Semo & Japheto; quibus proinde Noë, re intellecta, bene precatus, Chami verò stirpem execratus est.

2. *Quibus tunc terminis desinebatur hominum ætas?*

Post diluvium ne ullus quidem vitam ultra annum quingentesimum produxit; cum tamen prius annos amplius nongentos pleròsque vixisse constet. Imò Abrahami ætate, annis à diluvio circiter quingentis, vix ullus annum ducentessimum complevit. Vitam porro ac viribus hominum horrenda illa eluvione haud parum immunitis, Deus ad imbecillitatis subsidium vinum & carnes indulgit, cum antehac non nisi oleribus ac leguminibus vesci plerique omnes consueverant.

3. *Num tres filii Noë uno semper eodémque in loco ac regione habitârunt?*

Haud quaquam; nam cum hominum numerus ducentos intra annos à diluvio nimium quantum multiplicaretur, alias sibi sedes exarere cogebantur. Japheto Europa cum Asia minore: Semo Asia, quâ Orientem spectat: Chamo Africa cum Palæstina, & Phœnicia obtigit. Prius tamen, quam omnis multitudo in diversas mundi partes commigraret, vesano prorsus fastu turrim ædificare decreverant, cujus apex ad cælum usque pertingeret.

CAPUT

C A P U T II.

Turr̄is Babylonica.

1. *Quem successum structura hac habuit?*

Initio sat prosperum, donec Deus insanam ædificantium arrogantiam castigaturus, sermonis commercium inopinato prodigio sustulit, linguã, qua tunc omnes eãdem utebantur, in plures divisã. Unde cùm alter alterius verba haud amplius posset percipere; cœpto erat desistendum,

2. *Quid exinde consilii cepere?*

Deductis in orbem universum coloniis, varias mundi regiones frequentare cœperunt; hinc tanta nationum, linguarum, morũque diversitas.

3. *A quo populus electus originem duxit?*

Ab Arphaxado Semi filio, & avo Heberi, in cuius familia lingua Hebræa, à quo & Hebræi nomen ac genus traxere.

4. *Quis urbem Babylonem condidit?*

Nemrodus, Chami nepos, qui homines quã vi, quã dolo libertate spoliare, primũque regios usurpare titulos cœpit anno 1879.

Observationes

Ad II. Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quæ altera hac mundi atate rerum facies erat?*

Admodum tristis; nam paucis qui virtutem colebant

lebant, exceptis, plerique in deterius mutabantur, præcipue cum idolorum cultus coepit introduci.

2. *Quæ lingua post repentinam illam idiomatum permutationem etiamnum putantur esse reliquæ?*

Sequentes: Hebraica, Græca, Latina, Teutonica, Slavonica, & Tartarica, quæ matrices dicuntur, quod reliquæ inde sint ortæ.

P A R S III.

De Patriarchis reliquis usque ad Judices Isrâëlitarum.

In 4. sequentibus capitibus mentio fit 1. de Patriarcha Abrahamo. 2. De Isaac & Iacob. 3. De Iosepho Ægyptio. De servitute Ægyptiaca.

C A P U T I.

De Patriarcha Abraham.

Prior paragraphus Abrahami res ante, posterior post natum Isaacum gestas complectitur.

§ I.

Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

1. *Quæ se habuit Abrahamæ à patria sua in alienas terras migratio?*

Cùm DEUS Abrahamum non patrem modò credentium omnium, sed Christi quoque ipsius progenitorem destinasset, eundem propè septuagenarium è Chaldæa, patria sua, idolorum cultui dedita, & natali oppido Ur Haranè primùm, Mesopotamiæ urbem, tum deinde post quinquennem ibidem commorationem, in regionem Chananitidem, ipsi totius ejus posteritati promissam, demigrare jussit, anno ab orbe condito bis millesimo centesimo, decimo quarto. (2114.) Paruit utrobique sine mora & tergiversatione Abrahamus, ad omnem Dei nutum semper promptissimus.

2. *Cur Abrahamus à Lotho sejungi voluit?*

Ad id temporis Loth communibus cum Abrahamo patruo suo tectis & pascuis utebatur. At cùm vir sanctus novas identidem rixas suos inter ac Lothi pastores existere animadvertisset, pacis studio seorsum deinceps habitare statuit. Lothus facta sibi ab Abrahamo optione, quemcumque voluisset, terræ tractum occupandi, regionem longè amœnissimam, Sodomæ circumjacentem, sine ulteriore disquisitione elegit, ignarus, quanta inde sibi pericula, malaque imminerent. (2116.)

3. *Quo pacto Abrahamus Lothum, ab hoste
captum, in libertatem asseruit?*

Rex Sodomæ à 4. Regibus bello laceffitus unà cum aliis 4. Regibus, quos in subsidium advocarât, vincitur, captaque urbe Sodoma, Lothus quoque cum suis in servitutem abstrahitur. Quo comperto, Abrahamus cum trecentis ac duodevigiñti è sua familia exercitum victorem strenuè infecutus, fundit, fugatque; atque ita non Lothum modò in libertatem restituit, sed omnem Sodomis ablatam prædam recuperat. 218.

4. *Quid de Abrahamo & 3. Angelis sacra litera
referunt?*

Cùm Abrahamus sub meridiem fervente solis æstu ad ostium tabernaculi considèret, tres Juvenes [Angeli erant peregrinorum habitu] adventare conspicit; mòxque obviam progressus, perofficiosè salutât, & prandiũ sub opacæ arboris umbra apparari jubet. Remotis mensis, peregrinorum unus Abrahamo prædicat Saram uxorem, utut ætate jam proveccta, filium enixuram. Ob rei hujus novitatem atque insolentiam claculum subrisit Sara, reprehensa idcirco ab Angelo, quasi DEI potentia diffidisset. In discessu unus è caelestibus geniis Abrahamo aperit, urbem Sodomam ob nefanda flagitia propediem eversum iri. Ille & nepotis & civium vicem miseratus, iteratis instat precibus.

bus, urbi ut parcat, si deni saltem infantes in ea numerarentur; verum ne tot quidem repertis, ultra intercedere ausus non est. (2139.)

5. *Quas pœnas urbs Sodoma dedit?*

Non hæc tantum, sed & aliæ tres urbes (nam quintæ Segor nomine, Lotho deprecante, pepercit flamma] ruente de cælo imbre igneo ac sulfureo, in cineres sunt redactæ, ex horribili hoc incendio solus Loth, ejusque uxor ac filia duæ ab Angelis propè per vim sunt ereptæ, addito severo mandato, retro ne respicerent, quod quia Lothi uxor, curiositate victa, pensi non habuit, in statuam salis est conversa. (2139.)

§. II.

Res Abrahami gestæ post natum Isaacum.

1. *Quid de Ismâele memorandum venit?*

Hunc Abrahamus ex Agare ancilla susceperat; verum cum insolentiùs sese efferre, ipsumque adeò Isaacum insectari ausus esset, urgente Sara, nec cælo improbante, unà cum Agare matre sua paternis ædibus expulsus est. Fugientes sitis propè confecisset, nisi Angelus, monstrata fontis scaturigine, jussisset Agarem filii curam gerere, utpote qui peramplæ familiæ parens olim futurus esset. 2144.

2. *Quale sacrificium Deus Abrahamo imperavit?*

Ut filium suum longè charissimum immolaret
in mon-

in monte Moria, quo vir sanctus sine cunctatione profectus, tridui itinere appulit. Hic primum Isaac, qui suis ipse humeris ligna portabat, intelligit, paterna sibi manu moriendum. Nec abnuat, ad omnem Dei, patrisque nutum expeditissimus filius. Iamque aræ impositum, ferro appetebat parens, cum cælesti voce manum cohibere, filii locò arietem, quem, DEO haud dubiè providente, vepribus implicitum, videt, cadere jubetur, simulque certior fit, tam promptum DEO obsequendi studium eximiiis cæli favoribus, Christi que ipsius à stirpe sua ortu remuneratum iri. (2162.)

Ubi et quando Sara mortem oppetit?

Anno ætatis centesimo vigesimo septimo Hebrone diem suum magno filii & mariti luctu obiit, sepultaque est in spelunca duplici, quam Abrahamus ab Ephrone Hethæo numeratà pecuniâ emit. (2175.)

C A P U T II.

De duobus Patriarchis Isaac & Jacob.
Prior Paragraphus de Isaaco, posterior de Jacobo
aget.

§. I.

Isaac.

1. *Quando, et quamnam Isaacus uxorem duxit?*
Triaio à Sara matris obitu, cum Isaacus annum
ageret

ageret quadragesimum, Abrahamus parens Eliezerem, qui rem omnem domesticam summa fide atque integritate administrabat, in Mesopotamiam patriam suam ablegat, sponsam ut inde adducat filio. Is longum ingressus iter tandem haud procul ab urbe Haran ad puteum quendam constitit, ubi caelesti, ut erat vir pius, implorato auxilio, eam Isaaco sponsam divinitus destinatam esse intelligit, quæ sibi, suisque camelis potum ultra præbitura esset. Præbuit Rebecca Bathuelis, Abrahami ex fratre nepotis, filia, cui proinde pretiosa, quæ secum ferebat, donaria confestim obtulit. Domo, mensaque exceptus, tenuit prius cibum capere, quam demandatæ sibi legationis munerè perfunctus esset. Re ex omnium voto confecta, Eliezer Rebeccam, formâ non minus quàm virtute conspicuam, in Palæstinam deducit, anno ante obitum Abrahami trigesimo quinto, post orbem conditum, bis millesimo, centesimo septuagesimo nono. [2179.]

2. Quos Isaac filios genuit?

Vigesimo demum anno ab inito matrimonio Rebecca Esavum & Jacobum enixa est, gemellos quidem, quippe eodem partu editos, sed habitu corporis animique longe dissimillimos; nam Esau major natu præter morem aliorum infantium corpore erat hirsuto; Jacob glabro: ille agresti ferocique ingenio; hic placida, & tractabili indole.

3. Quo

3. *Quo pacto Esavus primogenitus jus suum fratri cessit?*

Cum forte à venatione redux ingenti fame cruciaretur Esau, lenticulæ, qua tum frater vescebatur, tanto tenebatur desiderio, ut non dubitarit natalè prærogativam Jacobo puliculâ vendere. Cujus cessionis, etiam iurejurando firmatæ, eum postea serò nimis poenituit. 2118.

4. *Uter alteri benedictionem paternam præripuit?*

Jacobus natus minor, idque non tam astu pio Rebeccæ matris suæ, quàm arcano DEI consilio. Staturat Isaacus decrepita jam ætate senex Esavo, tanquam primogenito & familiæ Principi, bene precari; prius tamen hunc venatum ire, atque ex ferina præda gratum palato suo epulum apparari jubet. Quo cognito Rebecca quoque Jacobo in mandatis dat, ad gregem illico properet, duosque inde hædulos pinguisimos afferat. Hos illa ferinæ in morem exquisitè coxit, condiitque, atque è pelliculis collare, manicas fingens, Jacobo tam scitè aptavit, ut Isaac, cui præ senio caligaverant oculi, ex hirsutis manibus & collo Esavum coram adesse conjectans, licet de voce ad dubitarit, Jacobo faultas inter preces primogeniti jura & privilegia impertierit.

5. *Quo animo hanc stropham Esavus tulit?*

Inquissimo; hinc præ ira & indignatione fremere, lamentari, ejulare, tantòque in fratrem odio ferri coepit, ut eum de medio tollere decreverit.

§ II.
Jacob.

1. *Quam viam Jacobus iniit impotentii fratris iræ
se subducendi?*

Ex matris consilio, & cum bona patris venia in
Mesopotamiam ad Labanum avunculum suum
confugit.

2. *Quid in hoc ei itinere accidit?*

Cùm nocte præventus sub dio pernoctare co-
geretur dormienti objecta est scala mystyca à ter-
ra ad cælum usque perringens, per quam cælestes
genii sursum commeabant; quin DEUS ipse su-
premo in gradu consistens, quæ olim Abrahamo
promiserat, confirmare denuò, ac rata habere vo-
luit. 2276.

3. *Quomodo Jacobus ab avunculo exceptus?*

Ad urbem Haram appropinquantem Rachel occur-
rit, patris sui greges pascens: quæ ut primùm in
consobrini sui notitiam venit, patrem de re tota
certiorem fecit. Hic nepotem suum inter am-
plexus & oscula domum suam lætus deducit.
Mense fermè exacto Jacob, ut Rachelis nuptiis
potiretur, septennem operam in pascendis gre-
gibus Labano locavit; qui tamen promissis haud
stetit, sed emenso septem annorum spatio, Liam
filiam natu majorem substituit minorem ea de-
mum lege nuptui daturus, si septem alios annos
in fa-

in famulatu futurum se reciperet. Nec conditionem hanc, ut arduam, respuit Jacob, amore, quo in Rachelem ferebatur, amarissima quæque edulcante.

4. *Quando, quove committatu domum remigravit Jacob?*

Postquam pro Rachele & Lia quatuordecim, sexque insuper annos pro gregibus redimendis strenuam Labano locarat operam, in patriam tandem reverti statuit: cumque de discedendi potestate à socero impetranda desperaret, consulto prius Numine, reque cum uxoribus communicata, clam iter ingreditur, socero ad tondendas oves aliorum tunc profecto; qui tamen cognita, generi fugam, nimium quantum exandescens, cum valida suorum manu fugientem celerrime est insecutus, pessime haud dubie excepturus, nisi DEUS vetuisset gravius quidquam in illum consulere. Igitur ultra verba processum non est, quibus Labanus genero suo & furtivam, & sacrilegam idolorum rapinam vehementer exprobravit. Atque ille quidem de fuga facile se purgavit, furti vero, à Rachele commissi, penitus ignarus, mortis reum pronuntiavit, quicumque demum idola surripisset. Cum igitur Labanus universam generi suppellestem frustra excussisset, Rachele idola subter stramenta abdente, post longam tandem al-

terca-

tercationem fædus utrinque sancitur. Redit ex-
inde ad suos Labanus, Jacobus iter captum pro-
sequitur.

5. *Quomodo fratrem reducem excepit Esau?*

Statuerat homo effæsus vitam eidem eripere,
tametsi hic, missis etiam legatis ac muneribus
adventum suum humanissimè nuntiarî jusse-
rit. Quadringentos Esau armaverat viros, quo
nuncio consternatus Jacob, suppetias à cælo sup-
plex petiit, atque ut iram fratris placaret, nova
destinavit munera, agmènque in tres turmas di-
vixit. Inde precibus de nocte intentum cæle-
stis genius virili specie ad luctam provocat. Nec
certamen detrectat Jacob, ad diluculum usque,
læso licèt ac enervato femore strenuè colluctans
cum personato palæstrita, quem non ante dimi-
sit, quàm sibi bene precatus fuerat. Exinde Ja-
cob appellatione sanè gloriosa, *Isràël* seu *preva-
lens DEO*, cognominari cæpit, simulque divini-
tus est edoctus, nulli deinceps mortalium succu-
biturum, postquam Superis ipsis invictas probâs-
set vires. Nec multò post Esau, armatis stipa-
tus, in conspectum venit; qui tamen singulari
fratris modestia & comitate ita fuit delinitus,
ut immemor omnis vindictæ, Jacobum amicissî-
mè sit complexus. 2296.

6. *Quot filios Jacob in Mesopotamia suscepit?*

Undecim, cum filia unica, cui Dinæ nomen.
 Filiorum hæc sunt nomina: Ruben, Simeon, Lævi, Judas, Issachar, Zabulon, Dan, Nephthali, Gad, Aser, Joseph, quem ultimum Rachel peperit, & aliquot post annis Benjaminum, ex cujus partu decessit haud procul ab urbe Bethlehem.

C A P U T III.
 Josephus Patriarcha.

Hic nota primò variam Josephi fortunam ante servitutem Ægyptiacam. 2. Eiusdem servitutem & captivitatem in Ægypto. 3. Honores eidem postea delatos.

§ I.

Varia Josephi fortuna ante servitutem Ægyptiacam.

1. *Cur Josephus tantam fratrum offensionem incurrit?*

Tribus de causis. 1. Quòd præ cæteris tenerius amaretur à parente, qui togam ei polymitam conficiendam curavit. 2. Quòd fratres suos nefarii cujusdam criminis apud patrem accusarint. 3. Quòd ob narrata quædam somnia dominatum affectare videretur.

2 *Quid*

2. *Quid igitur somniabat?*

Putabat, se unà cum fratribus suis in agro manipulos colligare, ac suum quidem manipulum stetisse erectum, reliquis circumcirca, adorantium ritu, aristas incurvantibus. Aliàs à sole ipso ac luna & stellis undecim adorari se in somno sibi videbatur. Quæ cum fide ac mente optima narraret, invidos fratrum animos tanto-pere exacerbavit, ut in ejus necem conspirârint.

3. *Num conceptum animo facinus perpetrare sunt ausi?*

Id quidem fixum illis ac statutum erat; sed cruento eorundem consilio intercessit Ruben, natu maximus, qui fratribus auctor fuit, ut Josephum, tum fortè parentis jussu ad ipsos invisentem, in proxima cisternam detruderent. Quod eo fecit consilio, ut clàm inds ereptum ad Patrem posset reducere.

4. *Quamdiu Josephus hac in cisterna delituit?*

Exiguo admodum tempore; nam cum paulò post negotiatores quidam Ismaelitix illac in Ægyptum tenderent, Juda auctore è fovea extractus, atque iisdem venundatus est viginti siclis, anno mundi bis millesimo trecentesimo sexto 2306. cum annum ageret decimum septimum.

C

5. *Qui*

5. *Quid verò facinus tam atrox parentem ce-
lare potuerunt?*

Novo scelere commenti sunt, Josephum cruentæ
belluæ in prædam cessisse. Missus proinde in-
auspicati nuntii bajulus, qui fratris tunicam hæ-
dino tinctam sanguine exhiberet, ex cujus aspe-
ctu miserandus senex luctu propè contabuit.

§. II.

Josephi servitus & captivitas in Ægypto.

1. *Quorsum ab Ismaelitis illis mercatoribus ab-
ductus est Joseph?*

In Ægyptum, ubi venditus est Putiphari, uni
è præcipuis Regni proceribus, quem Josephus mi-
ra in rebus agendis dexteritate, fide, ac pruden-
tia brevi ita sibi devinxit, ut, homo licèt exterus,
ac servituti addictus rem omnem domesticam
administrare juberetur.

2. *Num diuturna hæc erat ejus prosperitas?*

Fuisset, nisi Herz calumniis appetitus, Heri
quoque sui gratiâ repente excidisset. Nam cum
Putipharis uxori, ad scelus iterum, iterumque
pellicenti, fortissimè semper restitisset, ac de-
mum pallio quoque, quod procax fæmina pre-
henderat, in impuris manibus relicto, aufugisset,
illa, amore in furorem verso, non dubitavit ju-
venem

venem castissimum attentati flagitii reum agere apud maritum, qui vehementi ira atque amulatione incensus, illico insontem in carcerem & vincula abripi iussit.

3. *Quid hoc in carcere accidit?*

Fortè in eundem carcerem Pharaonis iussu compacti sunt duo ministri regii, quorum alter pocillatoribus, alter pistoribus præerat. Illi in somnis objecta erat species vitis, cum triplici palmitè, gemmantis primùm, tum florescentis, ac uvas tandem maturas protrudentis, è quibus liquorem in calicem exprimere, Regique porrigere sibi videbatur. Hic verò per quietem tria vidit canistra, capiti suo imposita, è quorum supremo cibos varios, arte pistoria confici solitos, volucres surripiebant. Inde Josephus conjecit, hunc elapso triduo ad suspendium; illum ad pristinum suum munus evocatum iri; quem proinde rogavit, miseri ac innocentis patrocinium apud Regem suscipere ne gravaretur. Dicta probavit eventus, nisi quod pocillatore datæ fidei oblito, Josepho duos & amplius annos hærendum in carcere fuerit.

4. *Qua tandem occasione Josephus è vinculis est exemptus?*

Vidit Præso per somnium septem vaccas præpingues è Nilo emergere, quas aliæ septem stri-

gosa & macilentæ, indidem exorta, devoraverant. Adhæc septem spicæ plenæ, opimæque uno è culmo pullulare videbantur, quas totidem graciles & afflatæ uredine, absumpsere. Cum de somnis hisce nemo unus aptam facere conjecturam posset, is, qui Pharaoni à poculis erat, sui jam tandem memor interpretis, Regem monet, esse in carcere juyentem, divinandi apprimè peritum, quem is protinus in aulam acciri iussit.

§. Quomodo hæc somnia interpretatus est Joseph?

Ajebat, septem vaccis obesiss, uti & spicis pleniss septem, rotidem annos fertiles portendi, quibus septem alii steriles, à macilentiss bobus ac spicis præsignati, successuri essent. Opus proinde fore, ut omne frumentum, annis fertilibus redundans, congeratur in horrea, ingruente annonæ inopia promendum.

§. III.

Josephus ad amplissimos honorum gradus evectus.

1. Quo premio Pharaos Josephum remuneratus est?

Non rei solùm frumentariæ, sed toti eum Ægypto vicaria cum potestate præfecit. Igitur regiis decoratum insignibus currum suum conscendere & triumphali cum pompa circumduci iussit, præcone proclamante, flexo ut omnes poplite Ægypti Protegem, imò & conservatorem mundi venerarentur.

2. Qui

2. *Quid suum hoc munus Josephus obiit?*

Summa integritate ac sapientiâ, maximèque regii ærarii emolumento. Nam cum elapso fertilitatis septennio non Ægyptus modò, sed vicinæ quoque provinciæ annonæ difficultate laborare cepisset, omnes ad frumenta emenda certatim in Ægyptum contenderunt, quò & Jacob denos misit filios. Qui ubi supplices stitère se Principi, ab hoc mox agniti sunt; quin tamen fratrem illi suum agnoscerent.

2. *Quo verò vultu eos excepit Joseph?*

Peregrinum ac ignotum se simulans, vultu ad severitatem composito, exploratores compellabat, in custodiam idcirco tradendos. Illis contra asseverantibus, unius se parentis filios è Chananitide regione adventare, fratre natu minimo domi relicto; hunc ipsum ad rei veritatem comprobendam coràm sibi listi voluit. Ad postulatam hoc prorsus inexpectatum stabant omnes attoniti, veterisque delicti redeunte memoria, crudelitatem in fratrem olim exercitam, tantæ modò calamitatis causam esse mutuis lamentis conquerebantur. Ea commemoratio Josepho lachrymas vel invito excussit, quas ut liberius funderet, paulisper recessit, moxque reversus, Simeone in vinculis retento, reliquos domum remisit cum tritico & pecunia, quam frumenta-

riis in saccis clam reponi jussit, addito severo mandato, Benjaminum ad se ut quamprimum adducerent.

4. *Num Benjaminum à se dimisit parens?*

Diu tergiverlanti fames tandem atque iterata filiorum preces assensum extorsere; Juda pro Benjamin reductione vadem se ultro offerente.

5. *Nunquid ex sententia successit altera hac profectio.*

Recta in principis palatium deductis lautum apparatus convivium; cumque dein Prorex ipse comparuisset, prono in terram vultu eum venerabantur, quos ille perbenigne accipiens, multa de parente sciscitatur. Sed nihil æquè Josephi animum commovit, ac Benjamini fratris sui uterini aspectus; unde prorumpensibus denuò lachrymis vultum avertere, & in secretius sese abdere cubiculum cogebatur. Paulò post mensæ accumbitur, ac reliquum diei tempus hilare jucundè que traducitur. Cùm abiturum die postero pararent, saccos frumento impleri, pecuniamque, ut nuper, reponi jussit, scypho argenteo in Benjamini saccum inserto.

6. *Quæ illis molestia ob ipsum hunc scyphum exhaurienda erant?*

Iter jam ingressos æconomus Proregis jussu præproperè insequitur, poculum, veluti furto abla-

ablatum, repetiturus. Nemo tanti sibi facinoris conscius erat. Verum dum sarcinæ executiuntur: ecce tibi! in Benjaminī sacco reperi- tus est scyphus incredibili omnium luctu & con- sternatione. Igitur Benjaminus in urbem ca- ptivus abstrahitur, quem cæteri quoque omnes sequuntur. delicti fraterni veniam deprecaturi. Præ reliquis Judas voce lamentabili Proregi ex- ponit, quo pacto Benjaminum certò reducturum se spondisset parenti, haud dubie morituro præ mærore, si nunc Benjaminò, ut jam olim Jo- sepho, orbandus esset. Hic verò cohibere se ul- trà non potuit Joseph. Igitur Ægyptiis absc- dere jussis, in has voces, largo permittas fletu erumpit: *Ego sum Joseph frater vester, quem Ægyptiis vendidistis: nihil à me metuendum vobis.* Singulos dein, suavissimè complexus, ubi rei no- vitate perterritos videt, prorsùsque attonitos, in- de eos potissimùm consolatur, quòd hæc omnia evenissent, sapientissimo Dei consilio, in Ægy- ptum se præmittentis, ut eorum, multorumque salutem consuleret. Irent igitur sine mora, & cur- sta nunciarent parenti, huncque cum suis omni- bus in Ægyptum deducerent.

7. *Quis accepit hoc nuntio animus fuit Jacob?*

Profundo velut è somno excitatus senex adduci vix potuit, ut crederet; at ubi currus, jumenta,

cæteraque itineris subsidia coram inspexit, totus capit reviviscere, moxque cum suis ad longum & laboriosum iter lætus & alacer se accinxit, ut Josephi, quem pridem extinctum putabat, aspectu desideratissimo frui liceret. 2329.

8. *Quæ Jacobi in Aegypto fuit fortuna?*

Non solum à Josepho mutuos inter amplexus & manantes præ gaudio lachrymas, sed à Rege ipso honorificentissime est exceptus, qui Regionem Gessenam, frugum feracissimam, pecorique pascendo aptissimam, habitandam concessit, ubi Jacobus annos decem & septem commoratus, anno ætatis quadragesimo septimo supra centesimum è vita migravit, facta precatione filiis prius omnibus impertita. Præcipue verò Josephum est obtestatus, suum ut cadaver in Regione Chananitide avito monumento inferendum curaret: id quod præstitum maximo cum apparatu & magnificentia anno mundi bis millesimo trecentesimo quadragesimo quinto. (2345.) Josephus porrò supremos inter aulæ honores vitam ad plures perduxit annos, donec anno administrationis Aegyptiacæ octogesimo, vitæ centesimo diem suum obiit, cujus ossa & cineres post annos amplius trecentos patrio tumulo, uti vivens petierat, sunt illati. Erant Josepho duo filii, Ephraim & Manasses, quos Jacobus avus perinde ac reliquos suos filios promissæ illius terræ hæredes instituit.

CAPUT

C A P U T IV.

Servitus Ægyptiaca.

Hic recensenda primò Hebræorum vexatio regnante Pharaone alio, 2. Moysis ad eundem legatio.

§. I.

Hebræorum afflictio.

1. *Qua fortuna à morte Josephi usi sunt Hebræi?*

Oppidò adversà; nam mortuo Rege illo, gentis Hebrææ perstudioso, Pharaon alius Ægypto imperavit, Israelitis longè infensissimus, quos supra quàm dici potest, cepit affligere, veritus, ne gente hac extera prope in immensum excrecente sibi tandem suisque securis esse non liceret: unde stirpem hanc sibi longè invisissimam radicitus parabat excindere. 2451.

2. *Quibus in artibus perficere tentavit?*

Principio Hebræos duris cepit laboribus exercere; verùm cum inde vegetiores multo sæcundioresque fieri animadvertisset, mares omnes, simul ac editi in lucem essent, ab obstetricibus Ægyptiis necari iussit. His verò tam crudeli imperio minimè obtemperantibus, novo sanxit edicto, ut infantes masculi omnes, recens nati, aquis suffocarentur.

3. *Qua*

3. *Quid igitur Moyses parvulus evasit?*

Mater, cui Jochabed nomen, tribus hunc mensibus domi suæ clam educaverat; verita dein, ne res patifieret, fiscellæ scripæ, bitumine oblita impositum, Nilo committit.

4. *Num aquis haustus est Infans?*

Divino factum consilio, ut eo ipso tempore Pharaonis filia ad Nili ripam deambulans, fiscellam, carici adhaerentem, ad se deferri jufferit; qua aperta, cum bellissima specie pusionem vagientem invenisset, conducta nutrice, eadem illâ, quæ pepererat, sollicitè educandum indèque in aulam translatum Ægyptiis excolendum literis curavit.

2464.

§. II.

Moyse ad Regem Pharaonem legatio.

I. *Quamdiu Moyses in aula regia est commoratus?*

Ad annum utque ætatis suæ quadragesimum, mundi bis millesimum quingentesimum tertium (2503) quo ex Ægypto regionem Madianitidem profugus, Jethroni socero suo in pascendis ovibus quadragenariam locavit operam.

2. *Quomodo inde evocatus fuit ad populum Israeliticum ab Ægyptiorum servitute vindicandum?*

Ad Pocchi montis radices gregem fortè pascenti. Deus in rubo flagrante quidem, nec tamen desflagrante, spectandum se obtulit, jussitque Pharaonem

raonem

rationem adire, & suo ei nomine populi Hebraei missionem imperare. Ad quod munus ritè ob-
eundum DEUS virtutum ei, potestatemque ex-
traordinariam, ac fratrem insuper Aaronem co-
mitem & adiutorem addidit. 2543.

3. *Quem ex hac sua legatione fructum tulit?*

Nullum penitus; quin potius versa & muta-
ta in pejorem partem sunt omnia. Nam Pharaò
vehementiore inde ira accensus Israelitas novis
obruì laboribus, ac verberibus mulctari iussit.

4. *Quibus porò machinis obstinarum Regis ani-
mum expugnare sunt adorti?*

Decem intentarunt plagas, alias aliis graviores,
quibus tamen obfirmatum tyranni pectus magis
semper magisque obduruit, percaluitque.

5. *Quanam hæ plaga?*

Principio Nilus, & aquæ Egypti omnes, in
sanguinem mutatae, computruere, piscibus pari-
ter extinctis. 2. Incredibilis ranarum copia im-
mensas, lances, pateras, lectos &c. involans lon-
gè omnia latèque fadabat. His succedebant. 3.
immensa ciniphum, seu culicum pungentium
examina, 4. muscarum multò molestissimarum
numerus sine numero, 5. contagiosa pecorum
lues, 6. venenatae pustulae, & turgentia homi-
num ulcera, 7. grando horribilis stragem, &
vastitatem inauditam afferens, 8. locustarum
multi-

multitudo innumerabilis, absumens penitus, quidquid grando reliquum fecerat, 9. tenebræ triduanæ tam spissæ, ut manibus quasi contrectari possent. Hæ tamen plagæ omnes ferreum Pharaonis animum aded non emollierunt, ut indurârint magis.

6. *Quodnam Moyses mandatum ante plagam decimam accepit à DEO?*

Ut Israelitæ per suas quisque familias agni cæsi sanguine postem utrumque cum superliminari conspergerent, sicque ædes suas ab Ægyptiorum domibus distinctas plaga imminente eximerent.

7. *Quænam decima, eaque postrema fuit plaga?*

Sub mediam noctem Angeli, facto à Regii filii eadè exordio, primogenitos omnes cum hominum, tum jumentorum contrucidârunt.

8. *Num vielas tandem manus dedit Pharaos?*

Moysen & Aaronem vehementer ipse urgebat, imò & rogabat, nullâ ut interpositâ mora cum suis omnibus abitum maturarent, ne fortè graviora sibi subeunda forent supplicia. Igitur Israelitæ ad sexcenta virorum millia, non annumerata imbelli mulierum ac parvulorum vulgique promiscuæ turba, ex Ægypto, ubi annis ducentis & quindecim diversati sunt, demigrârunt pretiosis ditati spoliis, vasis videlicet aureis & argenteis, variaque suppellectili, quam ad solemne sacrifici-

rificium DEO offerendum mutuati sunt ab Ægyptiis 2544.

1. *Nililne turbarum concitavit Pharaos post Hebræorum discessum?*

Cum tertio post die quam abierant, comperisset; Israëlitas nil minus, quam reditum meditari, suæ illum indulgentiæ pænitere cepit. Quocirca ingenti cum exercitu fugientes persecutus, paulòque post assecutus, victoriam spe devoraverat, quod Hebræi hinc mari Erythræo, inde hostibus cingerentur. At spes eum sua frustrata est; nam ut primùm Moyses mirificâ suâ virgâ mare percussit, continuò aquis gemini instar muri utrinque suspensis, multitudinì universæ siccum aperuit tramitem, quo tutò transire omnes possent. Tentabat id ipsum Pharaos cum suis; verùm longiùs progeffos mare, cocuntibus denudò fluctibus, ita obruit, ut è tanto exercitu ne cladis quidem nuntius superesset. 2544.

Observationes.

Ad tertiam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quid in rebus gestis Patriarcharum præcipua consideratione dignum occurrit*

Mirus DEI amor, cura, & providentia, qua suos ac Josephum præcipuè Ægyptium tot inter discrimina, casusque varios paterna sanè solitudine fovere ac protegere consuevit.

2. *Cur*

2. *Cur Abrahamus credentium Pater nuncupatur?*

Ob fidem, quam divinis semper pollicitationibus præstitit integram, promptamque, tametsi magna non raro difficultates sese offerrent.

3. *Quæ porrò vis inerat paternæ illi benedictioni, quam à fratre sibi præceptam tantopere doluit Esau?*

È sacrorum interpretum sententia præter alias prærogativas divina insuper illa promissa de venturo olim Messia transferebantur à parente in filium, qui hoc pacto in album progenitorum Christi quodammodo referebatur.

4. *Cur Deus Hebraeos in Ægypto tot præmi calamitatibus est passus?*

Cùm ad horum fidem periclitandam; tum ad eorundem animos per adversa tenacius sibi agglutinandos; tum etiam ad imminentes olim Ecclesie tuæ afflictiones præsignificandas, è quibus tamen eam, perinde atque antehac Israelitas, mirabiliter esset erepturus.

5. *Quis tertia illa mundi ætate cùm sacræ, tum profanæ Reipublicæ status erat et conditio*

Profana per alia atque alia regna, in Græcia præsertim, recens fundata, magnum cepit incrementum. Imperium Assyrium, Ægyptium, Chimensis, Scithicum, aliæque, prioribus jam sæculis stabilita,

stabilita, in suo perstabant vigore. Sacra porro
 Respublica è paucis admodum membris, Patriar-
 chis nempe, horumque familia constabat, ceteris
 terrarum incolis, si Israelitas, aliosque per pau-
 cos exceperis, teterrima idololatriæ caliginæ in-
 volutis.

P A R S IV.

De Judicibus Israëlitarum.

In 4. sequentibus capitibus consideranda primò
 Hebræorum per desertas solitudines quadraginta
 annorum profectio, Moyle ductore. 2. Eorun-
 dem in Palæstinam, Josue præcunte, deductio. 3.
 Res gestæ Gedeonis, aliorumque Judicum, quæ
 proximè successere. 4. Facta Samsonis, Heli,
 & Samuelis.

C A P U T I.

Israëlitarum per loca deserta profectio.

Hic exprimenda primò divina erga populum
 Israeliticum beneficia. 2. Eiusdem cum aliis,
 tum ingrati præcipuè crimina animi. Poenæ
 idcirco inflictæ.

S. I.

DEI erga populum Israëliticum Beneficia.

1. *Quem Deus Israelitis, per invias solitudines iter facientibus, via ducem adjunxit*

Interdiu nubes perlucida; noctu verò columna ignea agmen præcedendo viam quasi monstrabat; cùmque castra metanda, subsistere, cùm progrediendum, prægredi solebat, diurnos arcens calores, & nocturnas pellens tenebras.

2. *Quis tanta multitudini de necessario comæatu, cibo, potu, vestibus prospexit?*

Hæc omnia DEUS multiplici miraculo suppeditavit; nam 1. quadraginta ipsos annos Manna, mirifici saporis ac nutrimenti de cælo subministravit, quod ante solis exortum quotidie colligendum, nec in diem posterum servandum erat, præterquam pridie sabbati, quo portione duplici in duos seponebatur dies. 2. Aqua deficiente, Moyses ex ipsis rupibus prodigiosa lux virgæ percussu fontem elicit, copiosis ac perennibus rivis scaturientem. 3. Vestimenta, toto illo perfectionis tempore, usu ac vetustate consumpta non sunt, Nec quisquam morbo tunc tentatus est; unde nec medicamentis erat opus.

3. *Quomodo Deus Hebræos contra hostiles incursus defendit?*

Amalecitæ transitum iis armata manu tentabant præ-

dere. Igitur Moyses Josueum cum expediret ad subeundam pugnae aleam praemittere-
 ro cum Aarone fratre, & Hure sororis suae
 o in montem, unde pugnantem conspici pos-
 conscendit ibique divinum imploraturus
 zilium, in genua supplex procumbit, mirabili
 prorsus eventu ac vicissitudine; nam Moyses man-
 in caelum levante, vineunt Israelitae, succumbente
 vero praelassitudine, succumbunt & ipsi. Quo
 animadverso, Hur & Aaron lassata Moyses brachia
 usque eodem sustentarunt, dum fuis, fugatisque ho-
 stibus, Israelitae gloriosam victoriam sunt adepti.
 2544.

4 *Quis favor singularis Israelitis ad mon-
 tem Sinai obvenit?*

Statuerat DEO Israelitas praecipuo quodam studio,
 ac inuito etiam cum iisdem laedere, in populum
 peculiarem sibi asciscere ac cooptare; quapropter
 Sinai in monte geminas Decalogi tabulas, cae-
 lesti scriptas manu, Moysi tradidit, additis pol-
 litationibus peramplis, si suum & ipsi obse-
 quium, fidemque praestarent. Quadraginta ipsos
 dies noctesque in Monte Moyses familiari cum
 DEO consuetudine utebatur, ex ejus vultu tantus
 cepit emicare splendor, ut nemo in eum oculos
 desigere, nec ipse nisi obducta velo facie, cum
 aliis agere deinceps posset ac colloqui.

D

r. Quid

5. *Quid Moysi in diuturno illo suo secessu erat negotii?*

Cum DEUS peculiari quodam ritu ab Israëlitis coli, atque hos inter sedem sibi ac domicilium collocare decrevisset, Moysen singulatim docuit, quemadmodum divinum tabernaculum sive *Sanctuarium* cum sacro apparatu ac suppellectili universa adornandum esset. Tunc *Arca Fœderis*, Candelabrum aureum, geminum altare, Mensa inaurata, cui duodecim illi panes mystici imponerentur, vestes item Pontificales, aliæque complura descripta & designata fuere. Actum quoque de inaugurandis Sacerdotibus, statisque eorundem functionibus, ad quas Aaron cum filiis speciatim est delectus; de variis tandem ritibus ac ceremoniis in rerum divinarum usu adhibendis.

§. II.

Gentis Hebrææ cum alia, tum ingrati præcipuè animi crimina.

1. *Quomodo & quoties commurmurârunt Israëlitis?*

1. Ad mars Erythræum, ubi cum hinc aquis, inde hostili exercitu circumseptos se vidissent, Deo plane diffisi, proterve, minaciterque cum Moysese exostulare ceperunt, quod in præsentissimum mortis discrimen, oranes adduxisset; an enim se pulchra

pulehra, quæ corpora saltem tegerent; defuisse in Ægypto? an non satius futurum fuisse ibi seruitutem, utut ærumnosam, servire, quam hic morte longè crudelissima occumbere?

2. Ad locum, cui Mara nomen, ubi Moyses ligni, divinitus monstrati immensione amaras & aquas, & animos mitigavit.

3. In deserto Sin, ubi panes & ollas Ægyptias tumultuosè exposcentibus, præter incredibilem coturnicum copiam Manna insuper, tibus longè suavissimus & delicatissimus, è cælo est datus.

4. In Regione Raphidim, ubi petra virgæ Mosaica percussu viâ aquorem ingentem effundens, sitim simul ac murmuris extinxit.

5. Post discessum à monte Sina, obiter toto triduo continuatum, & contra Angelum in nube præcedentem, & contra Moylen ductorem exortum est populi murmur, quod immisso divinitus incendio sopitum, paulò post vehementius recrudit, tumultuosa plebe pisces, pepones, cepas, & alia Ægypti seditiosè deposcente, hæcque hortorum quilibet Manna, pani candidissimo & suavissimo anteferente.

6. Ob insinceram plerorumque speculatorum, quos Moyses ad explorandam Chanaanitidem miserat, relationem totis castris murmur ingens ac seditio concitata est.

7. Hanc alia haud paulò gravior excepit, quando Core, Dathano, & Abirone terra hiatu, multo

tisque aliis caelesti flamma absumptis, tanta fragris causam omnem in Moysen coniecere.

8. In deserto Cades, ubi ad compescendum sitientis populi murmur rupes, virgâ Moysis iteratò percussa, aquas largissimas hominibus aequè ac iumentis propinavit.

9. Tandem non in Moysen modò sed & Deum ipsum sacrilegis vocibus inlurrexere, acerbe conquesti, quod ex Ægypto in vastam hanc & inhospitam seducti essent solitudinem, ubi nec aque potus, nec panis, nisi Manna, quod cibum vitissimi num contemptim vocitabant, suppeteret.

2. *Quid ad montem Sinai deliquere?*

Dum Moyses in monte quadraginta dies noctesque divino fruitur alloquio, populus ille, tot tantisque DEO nominibus obstrictus, execrando idololatriæ crimine se contaminat, vitulum ex auro conflatum divinis aded honoribus prosequendo.

§. III.

Hebræorum supplicia.

1. *Quinam primi ac singulatim DEO spenas dederunt in illa solitudine?*

Nadab & Abiu Aaronis filii, qui, cum ad thuradolendum ignem profanum, contra ac DEUS præceperat, adhibuissent, caelesti protinus igne velut fulmine afflati, illæsis omnino corporibus vestibusque, interière. Duo item lapidibus

DEO

DEO sic iubente, sunt obruti, quorum alter lignis colligendis sabbatum, alter blasphemis vocibus supremum Numen violare est ausus. Præter hos Maria Moylis soror, quod fratri obtrectasset, facillimâ infecta est leprâ. Quin & Moyli ipsi ac Aaroni terræ illius fortunæ ingressu est interdictum eâ solum de causa, quod subdubitârint, an DEUS populo tam ingrato ac rebellî aquas e petra daturus esset.

2. *Quæ Deus supplicia populo irrogavit?*

Diu quidem iustissimum Numen, Moyse deprecante, vindicem cohibuit manum, sed eod demum pœna fuit gravior, quod tardior. Ac I. quidem ob idololatriæ crimen, in aurei vituli adoratio- ne commissum, ad tria & viginti millia à Moyse, & Levitis, DEI honorem strenuè vindicanti- bus, contrucidati fuère, aliis non paucis occulta peste sublatis.

2. Cum plurimi iter à monte Sina tribus die- bus continuatum, prosequi recusarent, ignis in querulos & ignavos cessatores divinitus emissus, extremam castrorum partem cum his, qui itiacris tædio ex omni tribu sublevarant, absumpsit, ma- jorem longè editurus stragem, nisi hæc Moyles precibus suis avertisset. Locus exinde *Incenso* est appellatus.

3. Vix ultrice hac flama restincta, multa millia eum. Mannæ subeunte fastidio, carnes gullosius appetent, & coturnicibus, ingenti copia divi-

nitus submissis, se se ingurgitarent, ingluviem suam morte luerunt; unde loco illi noxam *Sepulchra concupiscentiae* inditum.

4. Cum post duodecim exploratorum è Chananiude reditum factiosus ille populus, desperata terræ divinitus promissæ possessione, in solitudine mori præoptaret, DEUS votum hoc ratum habuit; proindeque rebellibus denuntiari iussit, neminem ex omni bellatorum multitudine, qui vigesimum ætatis annum superasset. pedem in Palestinam illaturum, sed quadraginta annorum spatio post longas viarum ambages in desertis Arabiæ occubituros, Josue duntaxat & Calebo, qui meticulosos animos addiderant, exceptis. Reliqui porro exploratores decem ad aliorum terrorem & exemplum subita morte sunt extincti.

5. Core, Dathan, & Abiron, atrocissima in Moysen & Aaronem conspiratione conflata, cum domesticorum, & conjuratorum turba omnique suppellectili, vasto terræ hiatus absorbentur, eodemque tempore ducenti quinquaginta facinoris socii, dum thus parant incendere, incenduntur ipsi, flammisq; penitus absumentur. Nec mitius actum cum eorundem fautoribus, tantam suorum cladem Moyfi palam exprobare ausis, quorum ferè quinquagena millia cum testoziiis, cæterisque utensilibus cælesti incendio conflagrârunt.

6. Tandem, cum querelarum & murmurationum nullus esset finis, DEUS pessimam hanc

viperarum progeniem serpentibus ignitis castigavit, quorum moribus longè plurimi perière. Cæteris, qui ducti poenitentia, delicti veniam petebant, præfens remedium attulit serpens æneus, sublimi e pertica conspicuus, cujus vel solo aspectu lethaliter laucii protinus constanvere.

7. Sed nemò Hebræis toto illo peregrinationis tempore gravius nocuit, quam Balasam hariobus, quem cum Balaco Moabitarum Rex ad Israëlitas diris devotendos conduxisset, isque nihilominus, & Angeli admonitu, & asinæ, humana voce colloquentis, objurgatione, iisdem vel invitus, DEO scilicet impellente, iterum iterumque beneprecatus esset; Balaco, indignissimè id ferenti, postmodum auctor fuit, ut per mulieres Moabitidas & Madianitidas eos ad lascivos primùm amores, dein ad idoli quoque Beelphegor cultum pelliceret. Et verò consilio iniquissimo exoptatus respondit eventus, longè plurimis ad infandos amores & sacra traductis, in quos DEUS tam severè animadvertit, ut exiguum intra temporis spatium quatuor ac viginti hominum millia vel peste, vel furca, vel gladio sint sublata.

C A P U T II.

De Judicibus post obitum Moysis usque
ad Gedeonem.

§. I.

Josue.

1. *Quis post Moysis obitum populo Dei præsuit?*

Josue. Hunc Moyses ipse ex hac vita discessurus, præfecit populo, graviter severèq; admonito, Deo ut fidem semper integram inviolatamq; præstaret, ejusque mandatis sedulò obtemperaret. Supremò dein montis Nebonis vertice conscenso, postquam populo inde universo bene iterum præcatus est, terramque illam, quam Numine prohibente pede non potuit, oculis saltem obiit perlustravique, summo omnium luctu & comploratione excessit è corpore, quod protinus Angeli tumulo, in hanc usque diem incognito, intulère.

2. *Qua ratione Josue filios Israel Jordanem trajecit?*

Memorabili omninò prodigio: nam aquæ, utut maximè id temporis, exundantes cursum suum omnem usq; eò inhibuere, dum populos universus sicco vestigio in adversam ripam evasit. 2584.

3. *Quo pacto urbs Jericho capta & expugnata est?*

Non armorum vi, sed cælesti iterum prodigio;
nam

nā ubi Josue DEI jussu Arcā Tæderis, clangentibus
buccinis, per dies septem, ac die septimo septies
circumferri jussit, muri monitissimi ad solum tu-
barum sonitum & populi vociferationem sponte
sua omni ex parte corruerunt. 2584.

4. *Quid in expeditione, contra Regem Adonisedec
suscepta memoratu dignum accidit?*

Gabaonitæ Josuen, artificio mendacio circum-
ventum, ad amicitiam secum paciendam callidè
induxerant; quapropter ab Adonisedeco, & aliis
quatuor Regibus, tanquam hostes & transfugæ,
junctis viribus oppugnati, suppetias à Josue pe-
tunt ac impetrant. Hic cum omni suo exerci-
tu ad hostem, qua maxima potuit celeritate,
contendes, secundo prælio cum quinque illis Re-
gibus strenuè dimicat; verius tamen, ne die jam-
jam in vespertum inclinante, nox ingruens hostes
Hebræorum gladiis eriperet, singulari in DEUM
fide ac fiducia fretus, solem tandiu jussit consi-
stere, quoad hostem interneccione deleffet. Di-
ctum factum: ad hominis imperium, obstupe-
scente universa natura sol subsistens diem horis
ipsis quatuordecim producit, donec hoste occi-
dione occiso, vicit, ac triumphum egit Israël.
2584. Josue porrò Chananitide in reliquas Isrà-
élis tribus divisa, provesta tandem atate è vivis
excessit.

Othoniel, Aod, Debbora, & Baracus.

1. *Quis Josue deorsortuo, Rempublicam administravit?*

Post Josue obituro aliquot annorum interregnum fuit, optimacibus ac Senioribus ad reipublicæ clavum sedentibus; quo tempore Adonibezec Chananzorum Rex à tribu Juda & Simeonis, ductore Calebo, acie victus, pedibusque ac manus mutilatus, talionis pœnam solvit; eodem, quo septem antè Reges affecerat, multatus in iplicio. Inde Israëlitzæ urbes alias cœpère, alias vectigales fecère, felices sanè futuri, si in avita semper religione perstitissent, qua deserta, deseruntur & ipsi à Deo & Chusano Mesopotamiz Regi in captivitatem traduntur, è qua tamen eos, ubi resipuere, victo ac cæso Chusano, eripuit Othoniel, è tribu Juda oriundus, qui populum rexit annis 40. usque ad annum mundi 2640.

2. *Quis Othonieli successit?*

Aod, qui Eglone Moabitarum Rege iterempto, populum è durissima servitute exemit. Præfuit annos octoginta usque ad annum 2720. Sub hæc tempora Sangar Hebræus sexcentos è Philisthæis, latrocinia & prædas agentibus, non aliis armis, quàm vomere instructus, interfecit.

3. *Quis*

§. Quis tyrannicum Jabinum jugum ab Hebra-
orum cervicibus depulit?

Debbora, quæ vel imperio, vel certè consilio an-
nis quadraginta cùm Baraco populum regebat;
& Jachel, virili ambæ animo mulieres. Illa di-
vino afflata numine (quippe Prophetis erat) Ba-
racum, Hebræi exercitûs ductorem contra Jabi-
num Chananzorum Regem, qui Israëlitis ob
restauratum idolorum cultum juxta DEI premis-
sione opprefferat, ad arma concitat, insigni de
hostibus partâ victoriâ: Hæc Sitarum, summum
rei militaris apud Jabinum Regem præfectum, ex
acie profugum, hospitio excipit, haustuque la-
ctis consopitum, trabali clave transfigit, sicque
bello simul ac servituti finem imponit.

C A P U T III.

De Gedeone ejusque successoribus
usque ad Samsonem

§. I.

Gedeon.

1. *Qua ratione Gedeon Judex & ductor po-
puli Israëlitiçi est venuniatus?*

Mortuo Baraco & Debbora, Israëlitiçi in pristina
denuð scelera, cultumque dæmonum relapsi, Ma-
dianitiçe servituti addicuntur. Verùm dum tan-
tis oppressi malis divinum implorant subsidium,

DEUS

DEUS Gedeonem populi Ducem, ac libertatis vindicem constituit. Quod ubi Gedeon è caelesti internuntio cognovit, non ante provinciam sibi delatam accepit, quàm DEI sibi voluntas certioribus signis demonstrata fuisset. Neque contentus miraculo, quo Angelus solo baculi contactu ignem è perra elicuerat, carnes & panes superimpositos exedentem, geminum inluper prodigium non tam suâ, quàm commilitonum causa à DEO poposcit; ac primò quidem vellus ut ovillû, in area subdiali expansû, rose antelucano perfunderetur, terra omni reliqua prorsus intacta; dein verò ut hæc circumcirca madeficeret, vellere penitus sicco. Quo duplici ostento confirmatus, imposito sibi oneri humeros subjecit. 2768

2. *Quos milites Gedeon adversus Madianitas in aciem eduxit?*

Duorum & triginta millium exercitus in armis jam stabat, verùm DEUS numerum immutari voluit, ne victoriam suis tribuerent viribus Israëlitarum. Itaque præconis voce admoniti, ut, qui animo essent meticuloso, abirent, ad duo & viginti millia à signis sunt dilapsi; decem duntaxat millibus persistentibus. Sed & hic numerus, DEO jubente, contrahendus erat, iique in hostem educendi, qui è vicino amne aquam, manu concava haustam, canum instar lingerent, quorum trecenti duntaxat erant, reliquis, qui prout fluxis poplitibus biberent, domum remissis. 2768.

3. *Quo*

3 *Quo modo Madianitæ victi ac profligati fuerunt?*

Nova prorsus atque insolita bellandi metho-
do, nam Gedeon DEI jussu trecentos hos mi-
lites non aliis armis, quàm suâ quemque tubâ
& face, hydriæ inclausa instruxit. Sic armati,
nocte concubia hostium castra cingere, datoque
signo tubas pariter inflare, lagenas collidere, te-
disque in altum sublatis, vociferari cæpere. *Gla-
dius Domini & Gedeonis!* Quæ omnia tantum
hostibus terrorem inculsere, ut mutuis sese ca-
cidibus ipsi conficerent. trecentis illis militibus, ac
exerto quidem gladio, tantam hostium cladem
impunè aspicientibus. 3768.

§. II.

Abimelech, Jephthe.

1. *Quæ Abimelechi fuit fortuna?*

Erat hic Gedeonis filius, qui parente è vivis sub-
lato, principatum sibi arrogaverat. Hunc in fi-
nem septuaginta fratres, præter natu minimum,
qui è tyranni manibus evaserat, obtuncari jussit.
Verum haud diuturna ejus erat dominatio, DEO
justas à fratricida pœnas celeriter repetente. Dum
igitur in oppugnatione urbis Thebes turri ignem
admovere parat, una ex propugnantibus lapidis
molaris fragmen tanta vi in tyranni caput dejecit,
ut cerebrum diffluxerit. Ne tamen manu mulie-
ris interiisse diceretur, armigero se jugulandum
præbuit, 2803.

2. *Quis*

2. *Quis huic in praefectura successit?*

Thola, & huic Jair, quo jus dicente, populus nova iterum servitute ab Ammonicis & Philisthaeis premi cepit.

3. *Quis populum denuò in libertatem vindicavit?*

Jephthe, proximus in pratura successor, Hic signis cum hoste collaturus vovit. DEO se immolaturum, quidquid, restât victoriâ, domum revertenti primum occurrisset. Occurrit prima omnium filia unica, parenti victoriam gratulatura. Stetit promissis heros, ac filiam elapsis, quod unum rogaverat, binis mensibus, collum ultrò porrigentem suamet obtruncavit manu 2849.

4. *Quinam à morte Jephthe ad Samsonem usq;*

Reip: gubernacula tenuère?

Abesan, Ajalon, & Abdon, de quibus nihil singulari dignum memoriâ sacrâ tradunt Literæ

C A P U T IV.

De ultimis 3. Judicibus, Samione, Heli, & Samuele.

§. I.

Samson.

1. *Quis populum Hebraeum Philistinorum servitute liberavit?*

Samson, qui jam inde à puero DEO consecratus, Nazarorum ritu intonsam atere caesariem,

vindõ;

vinòque & omni potu imbrante abstinere divi-
nitus jubebatur.

2. *Num hic Philisthæos acie, apertòque Mar-
te profligavit?*

Haud istud quidem; varias tamen clades, Deo
impellente, unus ipse solùsque iis contulit, Ac
primo quidem trecentarum, quas cepit, vulpium
lingula paria, inter se colligata, annexis ad cau-
das tedis ardentibus, in Philisthæorum segetes
jam materas immisit, grassante latè flamma, &
vineas insuper ac oliveta depalcente.

3. *Quà via è manibus Philisthæorum, qui
captivum abduxerant, evasit?*

Cum viris Juda tantum non esset animi, ut mina-
cia Philisthæorum postulata rejicerent, Samsone
iis vinctum tradidère, ob incensas segetes
poenas daturum. Quem dum Barbari, successu
ovantes, velut feram retibus implicatam, secum
abtrahunt ruptis repentè funibus, & arreptâ,
quam fortè jacentem viderat, asini maxillâ, mil-
le omnino Philisthæos trucidat, cæteris fugâ di-
lapsis. Inde labore simul sitique confectus, fon-
tem, ex ipso adeò maxillæ dente molari, inau-
dito prodigio ubertim profluentem, fufis ad De-
um precibus impetrat.

4. *Quid in urbe Gâza memoratu dignum gessit?*

Ibidem pernoctanti novas iterum insidias pa-
rant Philisthæi, præclusis omnibus evadendi viis.

Qua

Qua de re divinitus edoctus Samson, media nocte consurgit, portaque fores geminas, cum portibus revulsas, ad vicini montis verticem humeris deportat,

5. *Quibus demum artibus Philisthæi Samsonem circumvenère?*

Fraude atque infidiis Dalilæ, quam amore infano deperibat. Hæc precibus, lachrimis, blanditiis amatum urgere non desistit, quoad factus tandem est, robur suum omne in crinibus residere, quibus proin dormienti detonsis, captus ab hostibus, & oculo utroque est orbatus. 2898,

6. *Quas hic penas tandem de Philisthæis sumpsit?*

Hortum primoribus ad solemne sacrificium & epulas congregatis, Samson ludicrum daturus spectaculum producit. Dum cæca huic ludionæ ab omnibus certatim illuditur, hic implorata Dei ope, qua priusinas sibi vires reddi petiit, columnas geminas, quibus tota incumbibat ædificii moles, utrâqueprehendens manu, tam validè concussit, ut domo penitus subversa, se, & quotquot spectatum, confluxerant, communi ruina oppresserit, simulque finem diuturnæ servituti attulerit. 2899.

Heli, & Samuel.

1. *Quid de Heli sacer codex meminit?*

Is Pontificis simul ac Judicis munere fungebatur cui duo erant filii, Ophni & Phinees. Sacerdotalis ambo officii adiutores, sed enormibus uterque sceleribus & sacrilegiis infames; nam & partem ex iis, quae offerebantur sibi decerpere, oblatoris & quod optimum electissimumque erat, vi praeripere non dubitarunt. Connivebat interim patens, vel certe lenius, ac scelerum exigebat atrocitas, delinquentes castigabat.

2. *Quae idcirco poena huic solvenda erant?*

Ut Hebraei, à Philisthaeis nuper profligati, felicitibus auspiciis pugnam redintegrarent, arcam, divini oraculi sedem, in castra secum attulerant, propiore, atque adeo propitio magis Numine dimicaturi. At secus evenit; nam occisa Hebraeorum triginta millia, Arca ab hoste capta, caesi Ophni, & Phinees, Heli ipse, nuncio funestae cladis accepto, è sella corruens, subito est extinctus.

293v.

3. *Quis post Heli interitum populo praesuit?*

Samuel vates sanctissimus. Hic nihil antiquius duxit, quam ut populus offenso cum Numine rediret in gratiam. Igitur comitia, in Maspha celebranda

E

lebranda

lebranda, edicit, ubi cæui universo mentem suam pluribus exponit, piaculari indicto sacrificio. Nec inobsequentem habuit populum, quippe qui ejurato idolorum cultu, DEO totum se dicere seridè decreverat. Necdum dimmissa erat concio, cum Philisthæi, hac maximè occasione utendum rati, inermem turbam armati aggrediuntur. Verum Samuel & prece & sacrificio novas è cælo suppetias impetravit, horrenda videlicet tonitrua, ignes & fulmina, quibus hostes territi & in fugam acti, atque ab insequente populo ingenti clade sunt affecti. 2960.

4. *Quid captâ Domini Arcâ factum?*

Ad hanc remittendam DEUS Philisthæos gravissimis calamitatibus compulit, pestilente sævissima fœdisque ulceribus homines, agros verò immensa murium copia depalcente. Itaque Arcam plastro novo, cui trahendo binas vaccas, vitulos recens enixas, junxerant, impositam, sine itineris duce & vectore cum anathematis dimittunt. Hæ recto tramite Israëlitarum regiones perunt. Cumque urbem Bèthsames attigissent, incredibile dictu est, quanto populi plausu ac lætitiâ Arca sit excepta. Sed continuo gaudia hæc gravior interceptit luctus, viris septuaginta è primoribus, è plebe verò promiscua quinquaginta millibus repentina morte sublatis, quod Arcam curiosius inspicere sint ausi.

5. *Cur dignitas judiciaria cum Samuele exspiravit?*

Cum Samuel filios reliquisset à paterna pietate, atque integritate omnino degeneres, ansam inde arripuit populus Regem postulandi, qui aliarum gentium instar, belli pacisque temporibus ipsos regeret. Quorum desiderio Samuel, consulto prius Numine, annuit.

Animadversiones

Ad quartam Historiæ Bibliæ partem.

1. *Quenam quarta hac mundi ætate Republica Israëlita firmata erat & conditio?*

Cum DEUS populi Duces, rectoresque ut plurimum ipse designare, iisdemque, quid facto, quidve cauto opus, singulatim dicere consueverit, regimen illud nec Monarchicum, nec Aristocraticum, nec Democraticum, sed rectius Theocraticum dixeris. Ad populum verò quod attinet, omni euripo mutabilior erat; jam enim affluente rerum copia, in omnia se scelera effundebat; jam restante adversitatum vento, ad Deum, bonorum omnium oceanum, se recipiebat; jam Regum & gentium vicinarum perversos mores, Dedsque sectando in servitutem est traditus 1. Chusano, 2. Egloni, 3. Jabino, 4. Madianitis, 5. Ammonitis, 6. Philisthæis: Jam penitentia ducte, ad Deum & meliora conversum, servitute iterum exemit 1. Othoniel, 2. Aod, 3. Debbo

cum Baraco, 4. Gedeon, 5. Iephte, 6. Samson, omnes divinitus excitati, caelestibusque idcirco praesidiis & armis instructi.

2. *Quis per reliquum terrarum orbem tunc status erat?*

Regnum Assyriorum & amplitudine, & potentia caeteris omnibus praestabat Regia sedes Ninive erat, ubi Assyrii, Reges dicam, an ventris mancipia, genio unice indulgebant. Cultus veri Numinis mundo ferme toto exulabat, regnante ubique idololatria. In hac tamen tenebrosissima pudendorum scelerum nocte lucidissimi instar sideris resplenduit, eximia prorsus firmitudinis & patientiae radios quaquaversum diffundens, Job Esavi pronepos, e regione Hus, Arabiae termina, oriundus.

3. *Cur Deus populum Israëlicum tot annorum intervallo per desertas inviasque solitudines circumduxit?*

Cum ut toties, tamque proterve obmurmurantes castigaret; tum ut hostes, quemadmodum scelerum suorum mensuram paulatim compleverant; ita, poena pari passu eos insequente, pedetentim attererentur.

4. *Cur Deus Moysis corpus in sepulchro prorsus ignoto condidi voluit?*

Ut populo illi, ad idololatriam longè propensissimo, occasionem omnem praeriperet, divini Moysi honores decernendi.

5. *Quae-*

5. *Quænam erant 12. tribus Israël?*

Hæ à decem Jacobi Patriarchæ, & duobus Josephi filiiis nomen & genus traxere, videlicet 1. tribus Juda, 2. Benjamin, 3. Simeon, 4. Dan, 5. Nephthali, 6. Gad, 7. Asêr, 8. Issachar, 9. Zabulon, 10. Ruben, 11. Ephraim, 12. Manasse, è quibus Manasses patruo suo Levi, ad sacerdotalia munia speciatim delecto; Ephraimus verò Josepho parenti est subrogatus.

6. *Quando & à quo duodcim his tribubus terra illa promissa fuit divisa?*

Tribui Ruben & Gad cum dimidia tribu Manasse terra trans Jordanem à Moyse; reliquis verò tribubus cis Jordanem à Josue est assignata. Sola tribus Levi quæ ut pote ad sacra ritè curanda divinitus destinata, agros colere non poterat, nullam terræ portionem accepit, sed reliquis tribubus, ut pietatem ubique sereret, permista, frugum omnium decimis, primitiis, & iis, quæ DEO offerebantur, largè sustentabatur, attributis ad habitationem urbibus octo & quadraginta, quibus sex asyli jure donata.

P A R S V.

Reges Hebræorum usque ad captivitatem Babylonicam,

Hic memorandus est 1. Rex Saul, 2. David, 3. Salomon. 4. Reges Israel, 5. Reges Juda.

C A P U T I.

Rex Saul.

§. I.

Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.

1. *Quæ ratione Saul, ad Regiam dignitatem est euectus?*

Cùm Samuel DEO iubente jus Regis, seu potius regii juris abusum, malorumque & onerum, quæ regio sub dominatu exantlanda essent, illidem populo prænuñtiasset, nec tamen is à Rege petendo disisteret, Saulem DEUS destinavit, habitu & majestate inter cæteros eminentem, quem Samuel Regem inunxit, cùm amissos Cis parentis sui asinos conquiriturus, vatémque hac de re consulturus, ad se divertisset, 2962.

2. *Quos præcipuè hostes Saul sibi infestos habuit?*
Philisthæos. & Amalecitas, Hebræo semper nomini longè infensissimos. Philisthæi à Jonatha, ejusque

ejusque armigero, facto repente in castra impetu, magno primum terrore compleri, tum dissipatis ordinibus, mutua se caede contrucidare, ac demum à superveniente Saule ipso penitus profligari ceperunt.

3. *Quem exitum habuit expeditio contra Amalecitas suscepta?*

DEUS Sauli per Samuelem Prophetam denunciari jussit, ut Amalecitis, qui scelerum suorum jam expleverent mensuram, bellum inferret. De victoria ne dubitaret; id tamen caveret, de præda & exercitu hostili ne quid reliqui faceret, sed pecora aequè ac homines cum supellectili universa igni ferroque deleret. Vicit Saul hostes; at se ipse ut vinceret, Deoque submitteret, imperare sibi haud potuit, Rege Agago ad triumphum credo præda verò opimiore ad sacrificium, contra ac DEUS mandaverat, reservata.

4. *Quid DEUS Regi contumaci, ac refractario per Samuelem denunciari jussit?*

Præstabiliorem omni victima esse obedientiam, quam quia arrogante contumacia abjecisset, ipsum quoque à Deo abjectum, Regemque alium meliorem & obsequentiorum eidem suffectum iri. Mox Samuel Agagum pinguissimum, ad se adductum, tuapte dexterà in frustra concidit.

5. *Quem DEUS Regem in Saulis locum subrogavit?*

Davidem, Itai filium natu minimum. Hunc dum annum ageret circiter vicelimum, atq; ad eam diem pascendis parentis sui gregibus operam daret, Samuel rure accitum, paterno in oppido Bethlehem privatos intra parietes, ne res Sauli suboleret, Regem inunxit. 2964.

§. II.

Saulis, à DEO reprobati, facinora.

1. *Quid Saule factum, ex quo David Rex est inauguratus?*

Dum hic Divino impletur & agitur spiritu, ater illum genius, humori melancholico permixtus, in furorem sæpe agit, ac propè ad insaniam redigit. Malo huic strenuum ac præsens remedium allaturam sperant musicam, igitur in citharedum inquiritur; nec alius magis idoneus est inventus Davide; qui proin è pascuis ad aulam accersitus, svavi vocis ac fidium concentu turbulentos animi motus mirè sedavit, Regi exinde acceptissimus.

2. *Quid de gigante Goliath memorandum?*

Cùm Philisthæi novo iterum bello Hebræos læsserent, exercitus uterque edito in colle vicina locabat castra. Inter barbaros Goliath præcipuè eminebat. & mole corporis, & armorum pondere, & animi ferociâ plauè gigas. Hic per dies

40. virum sibi ex omni Israëlitarum numero sifsi quotidie iterata provocatione postulat, qui singulari secum certamine de rei summa decernat. At nemo unus erat, qui cum immani hoc monstro pedem conferre auderet, donec tandem David, fortè fortuna à parente cum comite ad fratres missus, cum thrasone hoc in arenam descendere animum ultrò iaduxit. Facta igitur à Rege alex tentandæ potestate, non nisi armis pastoritius, baculo, fundâ, & quinis è torreate lapidibus instructus, adversus hostem procedit, moxque fundâ circumactâ, lapidem vi tanta librat in Goliathi frontem, un carnea hæc moles ingenti cum fragore in terram præceps rueret. Jacenti ac palpitanti caput gladio, ex adversarii vagina educto, confestim præcidit victor, summo ubique exceptus planctu, & secunda populi gratulantis admurmuratione. Verùm unde David summam inire debuerat gratiam, inde maximam sibi conflavit invidiam, à Saule ipso, cujus thronum vel capitis periculo stabilierat, indignissimè divexatus.

3. *Quas Saul; Davidis, vita insulias struxit?*

Hunc ut è medio tolleret, nullum non lapidem novit. Ac 1. quidem pristino illo furoris æstro correptus, Davidem, citharâ malo huic remedium afferre parantem, lenceâ semel atque iterum appetiit, confixurus haud dubiè fidicinem, nisi hic modò capitis declinatione, modò celeri fuga ictum frustraasset,

2. Filiam tuam Davidi eo demum pacto nuptui daturum se recepit, si centum Philisthæos jugulasset, spe fractus, fore, ut ipse prior occumberet. Verùm is ducentis eorum cæsis, Micholem, invito licet socero, uxorem duxit.]

3. Davidis domum de nocte militari undique corona cingi jussit, ut die illucéscente captivum adducerent. At Michol impios parentis conatus elusura, maritum nocte intemptiva per fenestram fune dimissit; ac ne facultas ei tempusque deesset, quo in tutum se reciperet, ligneum hominis simulacrum ad fallendos milites in lecto repositum.

4. Cùm Saul Davidem ad Samuelem confugisse intellexisset, missis illico satellitibus aliis atque aliis fugientem intercipi, victumque ad se perducere jussit. At enim, pedem hî in ades Prophetæ intulerant, cùm mox divino afflato Spiritu, non jam vincula, sed oracula promere incipiunt. Quod ipsi quoque Sauli, paulo post supervenienti, evenit; è sanguinario parricida in Prophetam fatidicum repente mutato.

5. Saul Davidem, per desertas solitudines, montes & Sylvas oberrantem, valido cum exercitu est insecutus, junctis cum viribus oppugnaturus, suamque in potestatem redacturus. Sed irrita fuere hæ omnes molitiones, DEO Davidem caelestibus ubique firmante præidiis.

4. *Qui verò tot inter adversa se gessit David;*

Ut virum pium, patientem ac magnanimum decet. Vitam ut plurimum fugiendo servavit. Ac primò quidem, ad Samuelem Promphetam, dein ad Achimelechum Sacerdotem, inde in desertum est digressus. Ubi quam asperè ac inhumaniter à Nabalo, tam prolixè comiterque ab ejus uxore Abigail est tractatus. Tandem cum apud populares suos nusquam securo esse liceret, ad ipsum Philisthæorum Regem Achis confugit, qui urbem Siceleg habitandam concessit. Nec deerat Davidi occasio Saulem, hostem suum juratum, perdendi, tunc præcipuè quando Regi ad eum, quò se ipse receperat, specum forte divergenti, cum caput potuisset, non nisi chlamydis regie particulam præfecit: aut quando intempestæ noctis silentio in castra, ipsumque aded Regis tabernaculum, Abisai comite, ingressus, hastam solam cum aquæ scypho dormienti abstulit. Quo comperto, Saul propensissimum in se Davidis animum perspexit quidem; nec tamen destitit insontem persequi.

5. *Quo tandem mortis genere Saul occubuit?*

Dum hic in pugna cum Philisthæis inauspicatò inita, grave vulnus accepisset, ne morituro hostis insultaret, adstantem rogavit armigerum, ferro ut se perimeret. Quo impium obsequium aversante, suus ipse carnifex, in ensem præ desperatione incubuit. Hujus mortem non mi-

nore lectu David, quam gaudio Philisthæi sunt profecuti qui demortui caput, cervicibus abscisum, per urbes suas omnes, velut in triumpho circumtulere, cadavere è muro Bethlan ad ludibrium suspento, quod tamen Jabelitæ de nocte sublatum, publico urbis luctu terræ mandarunt, Davide officium, curando funeri impensum, prolixè laudante, ac remunerante. 2979.

C A P U T II.

De Rege Davide.

§. I.

Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

1. *Quando David regni possessionem adiit?*

A Saulis obitu, consulto prius Numine, cum suis Hebronem cōmigravit, ubi anno ætatis trigesimo Rex palam inunctus, annos septem cum dimidio soli Tribui Judæ præesse cepit, Isbosetho, Saulis filio, reliquis 11. Tribubus imperante, quo perficarios interempto, tandem totius Israël, id est, 12. Tribuum Rex inauguratus est David,

2. *Quibus firmamentis, presidiiisque Imperium suum stabilivit?*

Pietatis præcipuè, ac religionis cultu, & optimorum administratorum delectu. Pietatis specimen planè eximium dedit in translatione Arcæ. Erat

hæc

hæc à pluribus jam annis exul quasi, & propè neglecta; itaque eam David Hierosolymam, quam profligatis Jebusæis, regni sedem constituerat, transferendam curavit, maximo populi concursu & gratulatione; quam tamen ex improviseo interturbavit repentinus Ozæ interitus, vel quòd Arcam, à solis alioqui Sacerdotib; tangendam, atrectallet Levita; vel quòd eandem, humeris ex lege imponendam, plauastro admovisset, non sine lapsionis periculo, quod dum propullare tentat, subito exspiravit. Percussus eo casu David, ausus non est Arcam in suam referre domum; sed in ædes Obededom Levitæ deduci jussit, maximo ejusdem bono atque emolumento. Quod ubi nuntiatum est Regi, trimestri exacto, Arca repetitur, solemnioris pompa, & apparatu longè magnificentissimo, non jam plauastro, sed Sacerdotum humeris destinatum ad locum deportanda, ubi Rex ipse regia veste posita, ac lineâ Ephod dicta, indutus, Arcæ præsultabat, insultante incassum Michole, superba conjugè sua.

3. *Quæ bella gessit David?*

Postquam Israël totius Rex salutatus, ac tertium est inunctus, Hebrone Hierosolymam cum valida suorum manu contendens, Sionis arcem, prope inexpugnabilem, pulsus inde Jebusæis, occupat. Mox armis in Philisthæos conversis, de his geminam, sed multo illustriorem de se reportat victoriam, dum aquam, è cisterna Bethlehémica

à tribus

à tribus viris fortissimis, perrupta Philisthæorum stitione, allatam noluit bibere, sed in omnium conspectu effundens, Deo libavit. Ad reliquos subinde Israëlitarum hostes debellandos progressus, Moabitas, Idumæos, Ammonitas, & Syros in ditionem suam redegit, stipendio, quod tot jam annis Hebræi pendere cogebantur, ipsis imposito; unde auri, argenti ærisque vis propè immensa ad futuram templi fabricam est collecta.

4. *Quanam origio fuit belli adversus Ammonitas suscepti?*

Miserat Rex David ad Hanonem, Ammonitarum Regem, Legatos, qui pro mutua amicitia merorem, ex parentis obitu conceptum, abstergerent. Verùm hic viros honestissimos pro speculatoribus habitos, Procerum instinctu dimidia parte barbæ & capillitii attonsa, vestibùsque ad summum opprobrium mutilatis, remisit. Hanc injuriam, contra jus gentium Legatis illatam, ulturus David, Ammonitas cū subsidiariis Syrorum copiis, ingenti clade iterum iterumque illata, profligat, urbemque eorum regiam Rabbam solo æquat, incolis, accolisque crudeli quidem, digno tamen tot tantisque sceleribus supplicio affectis.

5. *Qua occasione Rex ille pientissimus ad nefarium adulterii, & homicidii scelus est inductus?*

Otio & incautiore femine aspectu; cùm enim post epulas ac meridationem in solario domus
regiæ

regiæ otiosus deambulare, in Bathshebam, eximia pulchritudine fæminam, oculos coniecit. Ex quo aspectu, veluti scintilla, vetiti amoris incendium longe tritissimum est exortum, non nisi copiosis pœnitentiæ lachrymis restinguendum. David porro dum adulterii crimen occultare parat, novo, eoque majore scelere cumulavit, innocentis nempe Uriæ cæde, quem in oppugnatione urbis Rabbæ loco pugnæ iniquissimo exponi, atque à suis deleri jussit Ammonitarum telis conficiendum.

§. II.

Davidis pœnitentia, & vitæ exitus laudatissimus.

1. *Quando, quave ratione David cepit respiscere?*

Ut primùm filius, in adulterio susceptus, hanc lucem aspexit, adest mox Nathan Prophetes, à DEO missus, propositaque oviculæ raptæ parabola, Davidi gemini sui sceleris atrocitatem vehementer exprobrat, eidemque, crimen admissum ingenti cum dolore fletuque confitenti ac detestanti, culpæ quidem gratiam facit; non item pœnæ multiplicis, idcirco subeundæ, quam non modò non recussavit, sed libenti etiam animo suscepit David. 2999.

2. *Quanam erant hæ pœnæ?*

1. Mors filii è Bethsabea suscepti, pro cujus
vita

vita proroganda multas preces & lacrymas parens fudit. 2. Amnonis filii cædes, ab Absalomo patrata. 3. Absalomi adversus parentem rebellio.

3. *Quid Absalomum ad tantum scelus impulit?*
 Insana regnandi cupiditas degenerem filium eò adëgit, ut Patrem solio & vitâ disturbare decreverit. Quare contracto ingenti exercitu, ad urbem regiam Hierosolymâ occupandû properat; unde tamë præmonitô David, nudis pedibz, flens, & operto capite, reorum more, fugâ cum suis se proripuit. Fugientem Semei, perfrictæ frontis homo, non sibilis modò & convitiis, sed lapidibus appetit, tam atrocem injuriam mortè haud dubiè luiturus nisi Rex mansuetissimus, justissimam DEI ferientis manum hic quoque agnoscens, submissèque deosculans, suorum impetum cohibuisset.

4. *Quem tandem impius Absalom perduellionis suæ fructum tulit?*

Viginti suorum millibus cæsis, cæterisque in fugam actis, dum ipse quoque, mulo insidens, ex hostium manibus tentat evadere, capillis ramosæ quercui implicitis, cælum inter ac terram hæsit medius, quem Joab, re intellecta, confestim accurrens, tribus lanceis confodit. Hanc filii sui perditissimi mortem, non tam præsentem hanc, quàm æternam illam, David acerbissimo luctu,

ejulatione & lacrymis prosequatur, quas Joab
omni licet eloquentiæ vi adhibita; abstergere vix
potuit.

5. *Cur lues pestifera Israelis Regnū invasi?*

Ob gravia populi delicta justa DEI permissione
factum est, ut David non sine vanitatis & arro-
gantia nota universum bellatorum numerum ini-
ri juberet. Quapropter DEUS & hanc Regis, &
multò graviores populi noxas castigaturus, mis-
so Gade Propheta, optionem facit aut famis tri-
ennis, aut belli trimestris, aut triduanæ pestilen-
tiæ eligendæ. Quam ultimam cum præopta-
set David, tridui spatii septuaginta hominum
millia interière. 3017.

6. *Quinam David ante suum è vita discessum re-
gni gubernacula tradidit?*

Salomoni, viginti & amplius annos nato, exclu-
so Adonia, qui, cum & nascendi prærogativâ, &
optimatum quorundam subsidio subnixus, re-
gnum affectasset, & hoc, & vitâ ipsâ est privatus.
David porro anno regni sui quadragesimo, æ-
tatis septuagesimo vitam cum summa gloria po-
suit, successore Salomone, sanctissimis monitis
instructo, 3019.

F

CAPUT

C A P U T III.

De Rege Salomone.

§. I.

Salomon Regum sapientissimus.

1. *Quæ Regni ejus fuere initia?*

Longè auspiciatissima, sedente ad Imperii clavum ipsâ Sapientiâ, quam ille, jussus à DEO, quod vellet, petere, elegit præ divitiis & gloria; quæ tamen ambæ, velut pedissequæ dominam illam tuam secutæ, Salomonem mortalium omnium felicissimum reddidere. 3020.

2. *Equodam sapientiæ huius specimen sacri fasti commemorant?*

Cùm duæ mulierculæ, quarum utraque infantem vivum sibi vindicabat, mortuum verò & ab alterutra in lecto oppressum, utraque abjurabat, ad Salomonem provocâssent, Rex litem hanc, oppidò intricatam, ex ipsius naturæ indicio ac testimonio dirempturus, infantem vivum gladio dissecari medium, & utrique partem dari jussit. Hic verò mox matrem natura prodidit: quæ enim infantem dividi postulabat supposititia; quæ autem vivum servari petiit, mater vera judicata est.

3. *Quo præcipuè monumento Salomon nominis sui memoriam immortalitati commendavit?*
Magnificentissimâ illa Templi toto urbe celeberrimi

mi structurâ, quam anno regni sui quarto, ab orbe condito ter millesimo, vigesimo tertio moliri cœpit, ac septimo post anno ad fastigium perduxit, ducentis & amplius hominum millibus hac in fabrica occupatis, è quibus Israëlitarum triginta millia, profelytorum, qui ligna & lapides parabant, octoginta, bajulorum septuaginta millia, operis Præfectorum tria millia & sexcenti. non annumeratis tot hominum millibus, quos Hiram Tyri, & Pharaó Ægypti Rex submiserat. Tanta porrò arte atque industria ligna & lapides præparabantur, ut sine instrumentorum fabrili-um usû, ac strepitû jungi inter sese postmodum, aptarique potuerint.

4. *Num ratam Deus, gratamque habuit, operis hujus molitionem?*

Ut cum maximè: id quod in solemnî templi hujus idedicatione gemino miraculo comprobavit, quando & nebula, DEL præsentiam testata, non sine lucida caligine sacram ædem implevit, & ignis, calo delapsus, holocausta & victimas paratas combussit. Tenuit hæc solemnitas septem dies, temporis intervallo mactata boum viginti duo, arietum centum ac viginti millia.

5. *Quid Reginam Sabæ Jerosolymas ad Salomonem invisendum accivit?*

Admiranda illa Salomonis sapientia juxtâ ac magnificentia, quæ in ore atque sermone omnium

percrebuerat. Hanc igitur exploratura coram & periclitatura, magno cum comitatu Hierosolymam appulit. Cumque templi ac regie domus majestatem, sacrificiorum magnificentiam, mensarum apparatus, servorum disciplinam, atque alia hujusmodi; præcipuè verò summam Regis in ænigmatis ac difficillimis quæstionibus enodandis sapientiam perspexisset, attonita ac penè stupore correpta, fateri non dubitavit, minora longè esse, quæ prius auribus, quàm quæ nunc oculis usurpasset.

S. II.

Salomon è sapientissimo insipientissimus.

1. *Quibus tandem præstigiis Regum sapientissimus usque aded infatuatus est?*

Amor mulierum insanus Regem illum, tam pium antehac & sapientem, vergente jam ætate, cò tandem dementiæ adegit, ut qui vero prius Numini templum augustissimum incredibili sumptu erexerat juvenis, jã senex, ne mulierculis displiceret, vanis dæmonum simulacris delubra & aras non excitârît tantùm, sed hucus quoque ac victimas ipsis obtulerit, non jam Rex, sed abjectissimum Veneris mancipium.

2. *Num DEUS hanc, tantam impietatem inultam dimisit ac impunitam?*

Haudquaquam; nam ubi Salomon effrenatis suis cupi-

cupiditatibus habenas laxando, sapientiam, pietatem, pudorem, gloriam, existimationem, robur mentis & corporis, valetudinem, divitias, fructus annuos propè immensos, totque insuper tributa & vestigalia, exactiōibus acerbissimis extorta, fædè ac impiè dissipavit, tandem DEUS post iteratas monitiones, severamque ingratae mentis exprobrationem, non tantum regni scissionem, decemque Tribuum defectionem ei denuntiari iussit; verum etiam hostes infestissimos, extraneos æquè ac intestinos contra ipsum suscitavit. Inter quæ calamitatis publicæ præludia Salomon vehementi tristitia, luctu & angore, multisque corporis & animi morbis, quos intemperantia peperit, confectus, anno ætatis sexagesimo, regni quadeagesimo, ita excessit è vita, ut ancipitem de salute sua conjecturam reliquerit posteris; cum lacri annales, qui crimina ejus gravissima recensent, nusquam meminerint penitentia.

3. *Quis, Salomone defuncto, regni erat status?*

Quod ad eam diem unicum erat, in duo postea est divisum, Judaicum nempe & Israëliticum, Illud Roboamus, cæterique Davidis posteris hoc Jeroboã Ephraimita primùm, tum diversarum Tribuum Reges administrarunt. Scissioni, præter paterna scelera, causam præbuit Roboami imprudentia; hic enim populi nomine rogatus à Jeroboamo, ut durissimum tributorum jugum,

à Salomone impositum, minueret, rejecto! seniorum consilio, ex juniorum sententia, superbè, minacitèrque respondit. Quibus verborum aculeis exulcerati jam antea animi tantopere exasperabantur, ut decem omnino Tribus, Salomonis stirpem execratae, regnum Jeroboamo detulerint, duabus duntaxat Tribus Juda, & Benjamin Roboamo adhærentibus. Nos de Israëlitis primùm, tum de Regibus Juda agemus.

CAPUT IV. De Regibus Israëlitis.

Horum 19. numerantur, scelerati ad unum omnes, & impii idolorum cultores, qui Regnum Israël obtinèere annis ferè ducentis quinquaginta quatuor. Nos hïc i. percensebimus novem Reges usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab. 2. Reliquos decem usque ad jersionem Regni Israëliti.

§. I.

Novem Reges Israëlitis usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab.

1. *Quomodo primus Israelitarum Rex Jeroboam Regnum administravit?*

Ut nemo pejus; quippe, per Religionis, quæ regnorum omnium basis est firmissima, eversionem thronum sibi stabiliendum duxit; veritus enim,

ne

ne Israëlita ad statuta solemnia Hierosolymam confluentes, ad regnum Juda paulatim deficerent, illuc factorum causâ eos proficisci vetuit. Ac ne templo, arisque & sacrificiis carerent sui, duo delubra in præcipuis regni urbibus excitavit, vitulumque aureum utrobique adorandum proposuit, Sacerdotes non de tribu Levi, sed vili plebecula delegit, festos dies, ritus, sacrificia instituit; atque ita, dum nova religionis specie, pessimis artibus introducta, regnum firmare voluit, illud planè pessumdedit; imperio dejectus & vitâ, æternaque idcirco infamiâ notatus, cum annis regnâsset duobus & viginti necdum completis,

2. *Quis Jeroboamo successit?*

Nadab filius, paternæ impietatis æmulus, quomodo anno post altero Baasa Israelici exercitûs ductor, de tribu Issachar oriundus, per insidias interemit, & hac cæde, imò universæ stirpis Jeroboamicæ, excisione. aditum sibi ad regnum munivit, quod annis tribus ac viginti pessimè administravit. Nec Ela filius parente suo melior fuerat, quem, cum vix annum secundum regnando inchoâsset, Zambri, equestris turmæ ductor, cum tota Baasa familia extinxit.

3. *Quamdiu regnavit Zambri?*

Hunc Amri septimo post die, quam regnum invaserat, in urbe regia Thersa obsessum, cò furo-

is ac desperationis adegit, ut se, fudsque unâ cum
 domo regia combufferit, hac ratione & corpus
 atrocioribus, quæ scelestus parricida impendêre
 sibi noverat, tormentis, & regias opes æmulo
 prærepturus. Exusta regiâ, belli civilis exarsit
 incendium, his Amrii, illis Thebniium Regem
 poscentibus, donec Amri, competitore violenta
 morte sublato, solus rerum potitus, regni sedem
 Samariam transtulit, ubi anno imperii duode-
 cimo vitam sceleratè actam pari exitu conclusit.

4. *Quis ab Amri obitu Regni habenas moderatus esse?*

Achab, Amri parentis sceleratissimi sceleratior
 filius. Hunc jam antè à patre impio depravatum,
 ad omne facinus impulit uxor longè impiissima
 Jezabel, frustra reclamante ac dehortante Elia pro-
 pheta sanctissimo: qui, cum nec monitis, nec pro-
 digiis cælestibus quidquam proficeret, tandem
 DEI jussu tam Achabo ipsi, quàm nefariæ ejus
 conjugii, totique posteritati excidium denuntiat:
 & Achabi quidem sanguinem lincturos canes;
 Jezabelis verò cadaver in prædâ iisdem cessurum.
 Nec aliter evenit, ac vates prædixerat: nam Achab
 anno regni vigesimo secundo in prælio contra
 Regem Syriæ suscepto, sagittâ confossus occubuit,
 canibus, dum currus, tabo sædatus, in piscina Sa-
 maria elueretur, cruorem abstersum lambentibus.

3188.

5. *Quid*

5. *Quid geminis Achabi filius; Ochozia & Joram
factum?*

Ochozias, parentis pessimi nihilo melior filius, uno duntaxat anno Achabo superstes fuit: nam eum per scænaculi cancellos prolapsus, conquis-
sati corporis remedium à Beelzebub Accaronita-
rum idolo peteret, iusto DEI judicio, & regno,
& vita est deturbatus, fratrique Joram natu
minori succedendi locum dedit. Hunc anno re-
gni duodécimo Jehu, qui ad excidendam im-
piam Achabi stirpem Rex Israëlis divinitus est e-
lectus, in via occurrentem, jaculo transfixit. Inde
Rex novus cum copiis urbem Jezraël ingressus
Jezabelem e fenestra per ejusdem domesticos
præcipitari jubet, equorum unguis proterendam,
atque à canibus, ex Eliæ prædictione, discerpen-
dam. 3179. Sub hæc tempora Elisæus virtuti-
bus, vaticiniis, miraculis claruit,

§. II.

Reliqui decem Reges Israëlitarum usque
ad everisionem Regni Israëlitici.

1. *Qua laude Jehu præfuit?*

Hic initio regiminis sui ab idolorum cultu alie-
nior esse videbatur, ut pote qui non tantum im-
piam Achabi stirpem, universam, sed execranda
quoque Baalis tam fana, quam simulacra cum
sacrificulis omnib; toto regno exterminavit, dignus

idcirco, qui solus ex omnibus Israëlitis Regibus imperium ad quartam usque generationem obtinuerit. Verum cum nec ipse vitulos aureos, pridē abolendos, sustulisset, ditionem trans Jordanem, & regnum, quod pietatis ac religionis cultu in ævum posteris suis stabilire poterat, impietate sua post annos centum & duos amisit. Obiit anno regni sui vigesimo mortem ingloriam, & præclaris suis iniitiis prorsus absumilem.

2. *Quinam ex Jebu familia in paternum solum sunt evelti?*

Joachaz, Joas, Jeroboam II. & Zacharias, scelerati omnes & primi illius Jeroboami imitatores, quorum primus septendecim, alter sedecim, tertius unum & quadraginta annos, postremus menses duntaxat sex, post duodecim ferē annorum interregnum; imperavit.

3. *Quinam fuere postremi Israhelitarum Reges?*

Sellum, qui Zachariam post semestrem imperium regno & vita expulit, utroque & ipse expulsus à Manahem, cum uno non amplius mense ragnasset. Manahemo post decem annorum tyrannidem successit Phaceia filius, biennio post sublatus conspiratione Phacee: qui ubi Regnum annis viginti occupaverat, parricidii sui pænas ex legationis solvit, ab Osea parricida interemptus.

Quomodo

4. *Quomodo tandem regnum hoc penitus est
eversum?*

Postquam Reges Israël omnes à Jeroboamo ad Oseam usque de impietatis palma concertarunt, ac populus ad Regum suorum exemplum & mores vitam quoque suam conformaverat, impletâ tandem scelerum mesurâ, ab iis ipsis captivus est abductus, quorum flagitia sibi imitanda proposuerat. Itaque Salmanasar Assyriorum Rex, Samariâ post tertium obsidionis annum expugnata, totòque regno in suam ditionem redactò, populum cum Rege Osea in perpetuam servitutem abstraxit, quos inter Tobias vir sanctissimus numerabatur, ut bonis in captivitate solatio, malis verò ad vitam meliorem incitamento esset. 3314.

C A P U T V.

De Regibus Juda.

Horum fuere viginti, quorum duodenos priore, octonos posteriore paragrapho referemus.

§. I.

Duodecim Reges Juda à Roboamo ad Ezechiam.

1. *Quot ex vicenis his Regibus pietatem constanter coluere?*

Quaterni duntaxat, videlicet Josaphat, Joatham, Ezechias, & Josias. Manasses pessimè capta meliore

liore fine emendavit; Ala verò, Joas, & Ozias bona initia malo exitu terminarunt. Reliqui duodecim sceleratè vivendo æternam nomini tuo maculam inuflere. Regnarunt viginti hi Reges universè annos sex & octoginta supra trecentos, ab anno scilicet mundi ter millesimo sexagesimo, ad ter millesimum quadrigentesimum quadragessimum sextum.

2. *Quo successu Roboam regnum, 10. Tribuum successione diminutum, gubernavit?*

Hunc quoque, perinde ac Salomonem parentem, mulieres perdidere, à quibus jam inde ab adolescentia depravatus, ad omnem dein libidinem ac nefarium idolorum cultum populo facem prætulit. Quapropter iratus Deus, Sefacum Ægypti Regem innumerabili cum exercitu in Judæam immisit, qui munitissimis Regni urbibus captis, templique & domus regiet hesauris direptis, gravia insuper tributa imperavit. Obiit Roboamus anno regni sui decimo septimo, infortunatior longè, quod religionem, quàm quod regnum maxima sui parte perdidit.

3. *Quis eidem in regno successu?*

Abiam, mali corvi malum ovum. Hic contra Jeroboamum, qui octingenta millia in aciem eduxerat, cum quadringentis millibus acie congressus, ac prope circumventus, DEI ope implorata, ceciderunt hostium quinquies centena millia. Nec

is tamen tanto beneficio ab imitanda patris impietate absterri potuit. Præcoce igitur fato, anno nempe regni tertio, è vivis est sublatus, ne diutius DEII beneficiis abuteretur.

4. Num Aſa, ejus ſucceſſor, felicioribus auſpiciis regnavit?

Hujus initia laudatiſſima fuere; nam idolis & impiæ ſuperſtitionis monumentis ubique abolitis, regnum ſuum omne repurgavit; hinc in præmium reſtauratæ religionis Æthiopum decies centena millia interneſione delevit. Idem tamen juſta reprehentione non caruit 1. quod DEO, cujus opem contra Æthiopes expertus jam erat, diſſiſus; Syrorum Regis ſocietatem non profano tantum ararii ſui, ſed ſacro quoque Templi auro ſit mercatus 2. Quòd Prophetæ, indigni fæderis pœnas denunciandi, compedes injici, muldique de populo, facinus hoc palam improbantes, necari juſſerit. 3. Quòd vehementiſſimo pedum dolore diſcruciatuſ, ad medicos potiùs, quàm DEUM confugerit. Obiit tandem hoc ipſo ex morbo anno regni ſui quadrageſimo primo, funere ſumptuoſiſſimo elatuſ. 3120.

5. Quem hic regni hæredem reliquit?

Joaſaphatum Principem religioſiſſimum, cui prima cura religionis altera juſtitia fuit; hinc urbi- bus ac pagis ſacræ Legis Doctores, tribunalibus incorruptos dedit Judices. His propugnaculiſ, religione

religione nempe, & iustitia, regni sui fines contra hostium incursiones firmissimè præmunivit. His solis armis prodigiosam illam retulit victoriam, quando immensus Barbarorum exercitus, terrore panico divinitus immisso, mutuis se cædibus ad internecionē usque confecit. tantamque victori incruento reliquit prædam, ut ei exportandæ vix triduum suffecerit. Vitam piè glorioseque finit anno Regni sui quinto & vigesimo, mundi 3145. hoc uno infelix, quòd affinitatem & fædus contra Syrios cum impio Achabo, & commercii societatem cum Ochozia, Achabi successore, inierit.

6. *Num pari laude Joram filius imperavit?*

Hic paterna institutione neglecta, Athaliam conjugem, Achabi & Jezabelis filiam, omnis impietatis & crudelitatis Magistram habuit, qua instigante non solum sex fratres, & quosdam è parentis consiliariis, de medio sustulit, sed abominanda insuper vituli aurei, & Baalis sacra in regnum Judææ invexit. At mox sensit vindicem DEI manum; nam ab impio hoc numinis desertore defecerunt Idumei, Philisthæi, & Arabes, qui Judæam depopulatam, regiam ipsam expilarunt, filiosque omnes, uno Ochozia nato minimo superstitite, interfecerunt. Ipse verò insanabili viscerum dolore percussus, totoque biennio direxatus, scelestam tandem animam anno regni quarto

quarto evomuit, DEO invisus & hominibus; unde etiam exequiis & sepulchro caruit regio.

7. *Quid de Ochozia, & Athalia, & Joa memorandum?*

Ochozias paternam, maternamque impietatem imitatus, à Jehu Achabicae stirpis exterminatore, unà cum Joramò Israëlís Rege occiditur, cum anno vix integro sceptrum tenuisset. Inde Athalia thronum, Ochoziæ filii morte vacuum, occupans, quidquid supererat stirpis regiae, sustulit. Unus Joas, Ochoziæ filius natum minimus, avitæ crudelitati ab amita est subtractus, quem in templo clam educatum anno ætatis septimo Jojadas Pontifex paternum in solium restituit, exturbatâ & occisâ Furiâ illâ, quæ sex annis tyrannidem exercuerat. Tum verò novo cum Rege cepit religio revirescere, & lætam omnia faciem induere, quoad nempe Jojadas, qui Principem optimis consiliis regebat, superstes fuit. At eo vitâ functo, Procerum assentationibus corruptus, ab avita religione descivit, fana instauravit, & Zachariam Prophetam, Jojadæ filium, impiis molitionibus adversantem, in ipso templi vestibulo lapidibus obruit. Ob quæ, aliaque delictâ Judææ regio à Syris devastata, regni proceres intrrupti. Rex ipse in lectulo decumbens à suis est trucidatus, anno regni quadragesimo, mundi 3196. Sub hoc tempus Jonam Prophetam DEUS Niven ablegavit, commune ut urbi excidium de-

antia,

nunciaret; quod tamen & Rex & incolæ panis
tentiâ, serisque criminum detestatione in tem-
pore averterunt.

8. *Quam laudem Amasias, & Ozias sunt cõmeriti?*

Amasiam victam, captumque in urbem regi-
am Hierosolymam triumphali pompâ introduxit
Joas Israël's Rex, dirutisque manibus, & gazâ o-
mni tam sacrâ, quàm regiâ direptâ, eundem
sibi vectigalem fecit. Vitam poluit anno regni
undetrigesimo, valida suorum conjuratione op-
pressus. Hujus in locum populi studiis suffectus
est Azarias, sive Ozias filius, sedecim annorum
adolescens, qui, quamdiu Deo adhæsit, celesti
protectus auxilio, regnum felicissimè admini-
stravit; at dum sui oblitus in munus sacerdotale
involat, mox leprâ divinitus afflatus, ab omni
etiam civili functione depellitur. E vita migra-
vit anno regni quinquagesimo secundo, mundi
3277.

9. *Quam populi regendi viam inière Joatham
Ozia, & Achaz, Joatham's filius?*

Longè diversissimam; hinc quantum laudis sibi
tum religionis studio, tum bellicæ fortitudinis
gloriâ sedecim, quibus regnabat, annis compa-
raverat Joatham parens, tantum infamiæ & de-
decoris contraxit Achaz, degener omnino fili-
us, juratusque & Numinis & avitæ religionis
hostis, ac idolorum cultuj ad extremam usque
inlaniam

insaniam & impietatem deditus. Quapropter. maximis eum cladibus attrivere Idumæi, Philisthæi, Reges item Israël, Syriæ, & Assyriorum Nec sic tamen respuit demens, sed deterior in dies factus, anno regni sexto & decimo, mundi 3308. vitam sceleratissimè actam cum æterna morte mutavit, indignus Regum sepulchris & omni posterorum memoriâ.

§. II.

Octo Reges Juda ab Ezechia usque ad captivitatem Babylonicam.

i. *Quis Achazo successit?*

Ezechias, pessimi parentis optimus filius, qui nihil antiquis habuit, quàm ut religionem, patris impietate propè collapsam, in integrum restitueret, obliteratis undique nefariæ superstitionis vestigiis. Quapropter maximis & prodigiosis à Deo favoribus est cumulatus; quod tunc maximè patuit, quando DEI jussu Angelus centum & octuaginta quinque millia militum, quos Sennacherib Assyriorum Rex Hiérosolymis admoverat, una noctè interfecit. Ezechias porro vitam, ingenti miraculo, quo revocatus cum horologii sciatberici umbrâ solis cursus, ad quindecim anno, mundi 3317. Aliquot antè annis, quàm Ezechias regnum capessivit, urbs Româ à Romulo ædificari captâ est anno mundi 3301. Alii 3300. alii 3302. aut serius conditum ajunt.

2. *Quam sibi laudem Manasses regnando peperit?*

Duodecim annorum puer erat Manasses, quando ad regni gubernacula, quæ quinquaginta quinque annos ipsos tenuit, est admotus, ac primo statim anno pessimis aulicorum artibus ita depravatus est infelix puer, ut nullum propè facinus inausum, intentatumque relinqueret. Verùm ubi ab Assyriorum Regis Ducibus captus, & cum flore nobilitatis Judaicæ Babylonem est abductus, divino inter custodiæ tenebras obruto lumine, scelerum suorum immanitatem jam tandem agnoscere, detestari, & amarissimis deslere lacrymis cepit. Nec multò post libertati ac regno restitutus, qui populum prius pravo suo exemplo ad impia scelera pellexerat, jam totus à se divertus, eundem ad pietatem & avitæ religionis cultum reduxit. aut hæc tempora Hebræa illa Judith, formæ & virtutis miraculum, de Holoferne Assyriorum Duce triumphavit. quo factò supra sexum generosa virgo fortissima suum met in tentorio obruncavit, atquè unico hoc ictu hosti præpotenti, ac præferocî nervos omnes incidit.

3. *Quis Manassi in regno successit?*

Amon filius, & ipse impiis procerum quorundam technis ad immania scelera inductus, viro etiamnum parente, quem secutus dehinc est peccantem, non item penitentem. Itaque anno regni secundo

secundo ab ipsismet domesticis est interemptus ut eos haberet scelerum suorum ultores, qui ad peccandum fuerant concitatores.

4. Num Josias quoque impii parentis vestigiis institit?

Minimè omnium; quin potius ad eximiam pietatem jam inde à teneris annis reformatus, veri Numinis cultum, à parente profligatum, instaurandum ubique, & propagandum suscepit, abolita omni penitus simulacrorum, rituumque sacrilegorum memoria. Obiit tandem ex vulnere Princeps religiosissimus anno regni trigesimo primo, mundi 3425. in expeditione contra Nechaonem Ægypti Regem, inconsulto Deo, suscepta, longiore vita dignissimus; nisi populus impius Rege tam pio indignum se pridem reddidisset.

5. Quæ tandem quatuor Regum, Joachazi, Joakimi, Jechonia, & Sedecia fuit fortuna?

Joachaz, degener Joziaë filius, post trimestre imperium à Nechaone Ægypti Rege solio dejectus, fratri Eliacimo, seu Joakimo, Regnum cedere cogitur. Joakimus porrò scelera sceleribus cumulando impendentem dudum à regno Judajco procellam in suum suorumque caput celerius concitavit. Quippe Nabuchodonosor, obsessâ repente captâque Hierosolymâ Regem catenis vincitum Babylonem abduxit, pouldque post in re-

gnum restituit, imperato prægrandi tributo, quod cum termino agrè solvisset, quarto post anno rebellare cepit. Denuò igitur à Chaldæis captus, occisusque, ac extra urbis mænia est projectus, foris & volucris in prædam cellurus anno regni undecimo, mundi 3436.

Joakimo successit filius Joachimus, sive Jechonias, patronæ impietatis hæres, qui tertio post mense, quàm Hierosolymis regnare cæperat, cum matre, uxore, & regni primoribus, omnique gaza Babylonem est abreptus.

In hujus locum Matthanias, sive Sedecias patruus est successus, qui impletâ tandem scelerum mensurâ, sibi regnoque toti ultimum accessit exitium. Capta igitur à Chaldæis post durissimam obsidionem est Hierosolyma, & unâ cum templo illo augustissimo incensa, ac funditus eversa; retractus è fuga Sedecias; ejus liberi in parentis conspectu trucidati; Rex ipse oculis orbatus injectisque catenis, anno regni undecimo cum ingenti, nobiliorum præsertim, caterva Babylonem est perductus ubi in vinculis aliquantô post squallore & mærore confectus contabuit.

Atque ita regnum hoc nobilissimum, perinde atque Israëliticum, tot scelerum gravissimorum pondere concussum iddentidem & labefactatum, tandem omnino concidit anno mundi ter millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto. (3446.) Post 70 annorum servitutem Judæis in
sedes

fedes quidem suas remigrare licuit; semper tamen alienis deinceps dominis subjectis, nec unquam sui amplius juris & mancipii fuerunt.

Observationes

Ad quintam Historiæ Biblicæ partem.

1. *terra illius à DEO promissa à primis regni exordinis status erat & conditio?*

Regnante Davide, imò & Salomone, antequam suis hic cupiditatibus regendum se tradidit, regio illa totius orbis fortunatissima dici haud injuriâ poterat; at ubi regnum, imperantium præcipuè vitio, in Judaicum & Israeliticum discissum est, hoc idololatria corripit penitens atque pefsumdedit: illi contra tamdiu sua stetit incolumitas, quoad Rex cum populo supremi illius Domini imperio se submittebat.

2. *Quinam Prophetæ illis maximè temporibus floruerunt?*

Elias, Elisæus, Isaias, Jeremias, Ezechiel, Oseas, Joel, Amos, Micheas, Sophonias, &c: qui magna virtutis æmulatione, & ardenti religionis fervore incensi, in Regum æquè ac populi flagitia gravissimè invehebantur.

3. *Cur DEUS illa tempestate tot Prophetas misisset?*

Id nimirum summopere exigebat & hominum, & temporum illorum iniquitas; quanquam pau-

ei admodum numerabantur, qui aut eorum præductionibus haberent fidem, aut monitis saluberrimis morem gererent.

4. *Quæ potissimum causa fuerat scissi primùm, tum lapsi penitus regni Israelitici ac Judaici?*

Exaggerata criminum gravissimorum moles, quæ uti præcis illis temporibus, ita hodièque urbes, regiones, ac regna florentissima pessundare, funditusque evertere conluevit.

5. *Quis rerum in orbe reliquo cursus tunc erat?*

Regnum Assyriorum, Nabuchodonosore imperante, summum gloriæ & potentia verticem attingerat Græcia novis in dies incrementis augete. Roma tenuibus, ut sit, initiis recens nata, sensim adolesebat ad totius mundi imperium. Cæterum orbis propè universus veræ fidei lucem perosus, in densa errorum ac superstitionum caligine oberrabat.

P A R S VI.

De captivitate Babylonica, & quæ exinde ad Hierosolymæ usque excidium sunt consecuta.

Quæ 4. sequentibus capitibus comprehenduntur, cum totidem mundi Monarchis quodammodo congruunt; nam 1. captivitas Babylonica in ultima Monarchiæ Assyricæ tempora incidit: 2. ducenti & octo, qui à captivitate Babylonica fluxerunt

runt anni, cum Persica: tria, quæ proximè sequuntur, sæcula, cum Græca: 4. qui supersunt anni 29. ante, & 70. post Christum natum, cum Romana concurrunt Monarchia.

C A P U T I.

De 70. annorum captivitate Judæorum sub Monarchis Assyriis.

1. *Quid captivitatis illius tempore Singulari dignum memoria occurrit?*

Daniel Propheta admirabilem arcanorum cælestium cognitionem & reconditam sapientiam summa apud Reges illos pollebat. auctoritate & gratiâ Hic tenera etiamnum ætate in captivitatem Babylonicam fuit abductus, ubi variis utriusque fortunæ casibus. jactatus, firmus semper & immobilis perstitit, ac ne transversum quidem unguem à virtutis tramite unquam discessit, sapientiæ, fortitudinis, castimonix & intègritatis miraculum.

2. *Cur Daniel à Nabuchodonosore tot tantisque honoribus est cumulatus?*

Regi per quietem objectum erat somnium, cujus ubi evigilavit, ita est oblitus, ut se tamen somniâsse meminisset. Igitur ex hariolis tam ipsum, quàm ejusdem interpretationem exquirat. Cum ad postulatam tam insolens omnibus hæreret aqua, Daniel de re tota divinitus edoctus, somnii totius seriem Regi enarrat: oblatam videlicet

quiescēti fuisse statum prægrandem, cuius caput aureum, brachia & pectus argentea, venter & femora ærea, tibiæ ferreæ cum pedum digitis partim ferreis, partim fictilibus, in quos incidens lapis, de monte sine hominum manibus avulsus, statuam totam contriverit penitūs & comminuerit, indeque in montem excreverit tam vastum, ut orbem impleret universum. Et capite quidem aureo Assyrio Babylonicum, pectore argenteo Persicum, ventre æreo Græcum, ac pedibus quæ ferreis, quæ fictilibus Romanum portendi imperium, hisque omnibus successurum regnum aliud longè augustius, stabiliusque, utpote in omne ævum duraturum, prioribus singulis in nihilum tandem abituris. Hac sœmni mystici interpretatione Rex totus attonitus, Danielem, tanquam Deorum aliquem, pronus in terram vultu veneratur. Cùmque is honores hos non sibi sed DEO soli deberi asseverasset, Rex præmiis cumulatum, cunctis Babyloniæ Provinciis Præfecit.

3. *Quid de tribus Danielis sociis anania, Azaria, Misacate, sive Sadrach, Misach, et Abdenago, divina tradunt Litera?*

Hic nulla adduci ratione poterant, auream Nabuchodonosoris statuam adorarent. Igitur tyranni jussu in fornacem, septulo vehementiùs atque alias confueverat, succensam, ligatis pedibus conjiciuntur; unde tamen incolumes prorsus, ac ne capillo quidem adusto, sunt egressi. 3456.

4. *Quam*

4. *Quam Daniel penam superbo Nabuchodono-
nosori subeundam prædixit?*

Futurum, ut, qui divinos aded honores affecta-
re ausus esset, infra homines abjectus, per agros,
sylvasque pecudum more vegetur, ac annis se-
ptem foeno bovis instar velcatur. Quam præ-
dictionem mox rei veritas comprobavit. 3464.

5. *Qua occasione Regi Balthasari imperii
Babylonici interitum denunciavit Daniel?*

Dum is splendidissimo de nocte convivio assidens
sacras etiam patenas è templo Solymæo ablatas,
mentæ inferri, atque in honorem Deorum suorum
exficari jubet, ecce tibi! manus ad parietem jux-
ta candelabrum, videntibus cunctis & cohorren-
tibus exarat: *Mann, Thecl. Phazes*. Cùmque ho-
rum vim ac sensum verborum ne conjecturâ
quidem assequi ullus posset, Daniel protinus ac-
cessit, Regi significat, Deum numerâsse annos,
quibus regnasse, operaque ejus omnia ad libram
exegisse; quo tamen justo caruissent pondere: ita-
que vitâ & regnò, Medos ac Persas jam nunc di-
videndo, exturbatum iri. Id quod eadem illâ
nocte factum, qua urbs Babylon capta ab hoste,
cædibus, rapinis, incendid vastata, Rexque ipse
remulentus cum suis est trucidatus!

6. *Num. Judæi captivitatis suo tempore
durius asperictus sunt habiti?*

Quin potius leniter, clementéque fuisse acceptos,
inde conjici posse videtur, quod eorundem tri-
bules,

bules, nempe Daniel, primus à Rege Nabueho-
donosore, Ananias verò Azarias, & Misael pro-
vinciarum præfides & supremi tribunalium præ-
fecti fuerint constituti, atque aded non auctori-
tatem modo summam, sed imperium quoque,
ferri licet & captivi, in suosmet dominos, mi-
rabili Dei dispositione, obtinuerint.

C A P U T II.

Judæorum res gesta sub Monarchis Persicis.

1. *Qua ratione Judæi è dururna sua capti-
vitate sunt exempti?*

Cùm Cyrus, primus Personarum Monarcha, toto
Babyloniorum imperio in ditionem suam reda-
cto, ex Judæis intellexisset, in sacris eorum volu-
minibus multò antè suam de Babyloniis victori-
am, & populi Judaici manumissionem prædictam
fuisse, publico diplomate potestatem fecit omnibus
in patriam remigrandi, templique instaurandi,
redditis, quæ inde direpta erant, vasis sacris. Igi-
tur anno 3316. quadraginta & amplius Judæo-
rum millia Hierosolymam, Zorobabelem ducto-
re, sunt reversi.

2. *Penes quos Judæorum erat regimen post
eorundem in patriam reditum?*

Imperium summum penes Reges Persarum erat
è quo-

è quorum arbitrio, consensuq; Pontifices, Decus,
& Magistratus suis è tribulibus deligere Judæis
permissum erat.

3. *Quo tempore urbis Hierosolymitana ma-
nia reedificari cepta?*

Imperante Artaxerxe, quinto Perlarum Monarcha,
à quo Nehemias, Judæorum Dux, quod Regem
gratiosus, hanc tandem facultatem impetraverat.

4. *Quinam Judæorum Duces fuere sub Mo-
narchis Persicis?*

1. Zorobabel. 2. Joachim, 3. Eliasab. 4.
Esdràs. 5. Nehemias. 6. Joiadas. 7. Jonathas,
è quibus duo postremi cum suis successoribus
Duces simul ac Sacerdotes fuerant.

C A P U T III.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Græcis.

Memorandus hic 1. Status Judææ sub Alexandro
Magno, 2. sub regibus Ægyptiis, 3. sub Monar-
chis Syrylicis, 4. sub Sacerdotibus, regium sibi
titulum vindicantibus.

§. I.

Judææ status tempore Alexandri Magni.

1. *Quem in finem Alexander cum exercitu
suo Hierosolymam contendit?*

Statuerat omnino urbem hanc vi capere. Alexan-
der,

der, quodd Tyrum obsidenti annonam Judæi mittere recusassent. Verum ad conspectum Jaddi, cum Levitis sacerdotali habitu obviam facti, totus repente immutatus, placatusque est.

2. *Quid Alexander Hierosolymis egit?*

Templum ingressus, supremo Numini ex summi Sacerdotis præscripto sacrificasse perhibetur. Ajunt quoque, ostensum ei Danielis librum, in quo Græcum quendam Persas debellaturum vates prælagierat. Quam ille prædictionem de se ipso interpretatus est.

3. *Quanam Judæis ab Alexandri obitu evenere?*

Calamitates, ærumnæque non leves ob Regum cum Ægyptiorum, tum Syriorum, Judææ id tempus dominantium, tyrannidem perpetiendæ ipsis erant.

§. II.

Judæorum varia fortuna sub Regibus Ægyptiis.

1. *Quis Alexandro demortuo in imperio successit?*

Monarchia hæc distracta, mox fuit in regna complura, quæ Ducum præcipui inter sese pertiebantur. Ex his Macedonicum, Ægyptium, & Syrium præ cæteris eminebant.

2. *Quanam Onie & Simeonis Pontificum temporibus gesta sunt?*

Ptolemæus Lagi filius, Syriâ, Phœntenitia & Judææ cum

cum urbe Hierosolyma sub imperium suum redactis, amplius centena Judæorum millia in Ægyptum abduxit, é quibus triginta circiter bellatorum milia in urbium munitiorum præsiidiis collocavit; imbellem verò turbam senum, mulierum, adolescentium, militibus in servitutem tradidit.

3. *Num [melioribus auspiciis Eleazarus Pontificatum gessit?*

Omnino; nam Ptolemæus Philadelphus, [qui Lagidi parenti successerat, gentiis Hebrææ peritiosus, multo eam favore complectebatur. Hic conquisitis undique libris Bibliothecam longè celeberrimam Alexandriae adornavit, quam ut Hebraicis quoque voluminibus augetet, ab Eleazaro Pontifice miti ad se petiit viros apprime peritos, qui sacros illos codices è lingua Hebraica in Græcam transferrent. Is duos & septuaginta Græcè simul ac Hebraicè doctos, nec virtute minus, quàm eruditione præstantes è senioribus delegit, qui, licèt ex auctorum gravissimorum sententia separatis quisque cellulis inclusi essent, opus tamen hoc totum mirabili non sententiarum modò, sed verborum quoque consensione ita absolverunt, ut singulorum exempla ne vovulà quidem inter sese discreparent. Quapropter Rex admiratione & gaudio plenus, non à se dimisit, sed vasa insuper plurima ex auro argenteque ad sacros templi usus liberali manu adjecit,

ait, omnibus, quos parens ex Judæis captivos detinuerat, libertate donatis,

4. *Quinam, Eleazaro vitâ & Pontificatu fun-
cto, Sacris præfuere?*

Manasses, Eleazari patruus, hęcque è vivis sublato, Onias II. qui sub Ptolemæo Philadelpho, & Ægypti Regibus ætatem degebant tranquillam, & pacatam.

5. *Num æquè pacatus fuit Simonis alterius Pontificatus?*

Huic multum negotiū facesserat Ptolemæus Philotor, Evergetæ filius, qui dum Hierosolytam delatus, non templum modò, sed ipsa quoque adyta, Simeone Sacerdote frustra dehortante; subire tentat. membris repentiè omnibus dissolutis; divinitus inhibetur. Nec tamen, ubi se collegit, à proposito destitit; sed in Ægyptum cum atrocibus in Judæos minis profectus, ad Ægyptios ritus indignissimis modis quàm plurimos compulit, eos verò, qui in religione firmi perstabant, elephantibus conculcandos objecit. Cui spectaculo Rex ipse semel, iterum ac tertio interesse statuerat; sed primùm sopore divinitus immisso, tum mentis alienatione, ac tandem geniorum cælestium, qui minaci vultu spectabiles se præbuerant, interventu ab impio proposito abstinere cogebatur. Quapropter Judæos vinculis solvi, ac suam quemque domum repetere jubet.

Status Judæorum sub regibus Syræ.

1. Quid Onia III. Pontifice actum?

Cùm Seleucus Philòpator, Rex Syriæ, ex perfido transfuga intellexisset, ingentes opes ac thesauros in templo Solymeo reconditos esse, Heliodorum, unum è proceribus suis Hierosolymam misit, qui eas pecunias in regium ararium transportaret. Ac licet Onias direptori sacrilego præ virili se opposuerit, actam tamen egisset, nisi eques cælestis cum binis peditibus, à Deo submissis, Heliodorum flagris tam atrociter excepissent, ut is vicam servatam in lucro ponens, re infecta abire sit coactus. Onias porro fraude atque invidiâ fratris sui, sacerdotio primùm dejectus, ac tandem Menelai, qui in Pontificatum se intruserat, perfidiâ morte indignissime est sublatus. Inde Ecclesia Judaica legitimis Sacerdotibus Sexennium orbata erat, denec scilicet Machiabæi ritè successere.

2. Quo in Judæas animo Antiochus Epiphanes fuerat?

Iniquissimo; hinc cùm Judæi Duce destituti essent, horum provincias, collecto ingenti exercitu, invasit, irritatus maximè, quòd ejusdem mortem, uti mendax fama sparserat, non luctu, sed publicis gaudiis fuissent prosecuti. Expilatâ ergo Hierosolymâ, ampliùs ducenta Hebræorum millia

mactari

mactari iussis, haud multò paucioribus publice in foro pecorum more venum expositis. Atque hæc præludia duntaxat erant illius immanitatis, qua, biennio exacto, in Judæos defæviit, quorum urbe primariâ rursus direptâ & igne serioque vastatâ, sub mortis pæna vetuit, ne quisquam legem dehinc Mosaicam profiteretur. Demum Jovis execrandi simulacrum in ipso templo adorandum proposuit, addito severo mandato, carnes ut eisdem porcinas immolarent, & immolatas absumerent.

3. *Quinam ex Judæis illustriora fortitudinis specimina hoc maximè tempore edidêre?*

1. Eleazarus, virtute ac senio venerandus, qui pro avita religione mori maluit, quam iniquissimo Regis mandato in gustanda suilla morem gerere. 2. Septem fratres Machabæi, qui cum matre, ne supremi Numinis offensam incurrerent, extrema quæque perpeti decrevêre. o quam animi constantiam tormentis immanissimis excarnificati, matre inspectante, filiosque apugnam animante, gloriosa morte occubuêre quos demum & ipsa mäter, heroina invictissimam ad eandem martyrij palam & triumphum secuta est. 3. Mathathias Machabæus cum viginti quinque suorum millibus tyranno sese ausus opponere, in fortitudinis theatrum prodit, nullis manibus expugnabilis, Dux simul ac Sacerdos 3888

4. *Quis*

4. *Quis Juda Machabæo Duce, armorum successus fuit?*

Longè optimus; nam is ingentes Antiochi copias profligavit, non tam armis, quam cælestibus supplicis, quas jejuniis ac precibus impetrabat, confusus. Antiochus, qui tunc bello Persico distinebatur, cognita suorum clade, in furorem actus, consilium à celeritate capit, ratus, hac una negotium confici, ipsaque Hierosolymam everti posse, si quam ocysimè rebus suis afflictis præsens ipse succureret. Verùm in itinere viscerum dolore ingenti correptus, furere simul ac vivere desinit. Judas, Nicanore quoque Antiochi Eupatoris Duce devicto, editoque non uno bellicæ fortitudinis specimine, tandem in pugna pertinacissima contra Bacchidem, Demetrii Regis Legatum, vulneribus mortique, non hosti succubuit.

5. *Quid Jonathas Judæ Machabæi frater præclari gessit?*

Ductor ille Hebræi simul, ac Sacerdotis dignitate præfulgens, Bacchidem debellavit, multis in palmis ac trophæis inelitus. Tandem perfidiâ Tryphonis, Syriæ Satrapæ cujus promissis plus nimio fidebat, occubuit.

6. *Cuinam, Jonathæ sublato, Sacerdotis supremi dignitas delata est?*

Simoni, Jonathæ ac Judæ fratri. Is præliis aliquot, adversus Tryphonem prosperè gestis, à Pto-

lemæo genere, qui sacerdotali dignitati inhiabat ipsas inter epulas, hunc in finem adornatas, trucidatus est.

7. *Quis Simoni successit?*

Tertius ejusdem filius Joannes à domita Hyreania, ut quidam volunt, Hyreanus appellatus. Huic satis quieto esse licuit, quòd finitimi Reges Syriæ atque Ægypty, duo antehac Judæorum flagella, aliis essent curis armisque distracti. Sacram juxtam ac profanam Rempublicam annum unum triginta felicissimè administravit, rerum gestarum famâ clarissimus, quem à Pharisæorum secta ad Sadducæos transiisse Josephus Hebræus testatur.

§. IV.

De Statu Judææ sub Pontificibus, Regum sibi Titulum vindicantibus.

1. *Quis post captivitatem Babylonicam Regis titulum sibi primus adscripsit?*

Aristobulus Hircani filius, summus Judæorum Sacerdos, regia insignia primus post Sedeciam sumpsit. Solium ut stabiliret, matrem in vinculi fame enecavit, & fratrem Antigonum, tanquam regis Pontificisque dignitatis æmulum, ambitiosæ potissimùm conjugis machinatione, è medio sustulit, reliquis fratribus detentis in custodia. Uno duntaxat anno Judææ præfuit, iterata sanguinis

nis execratione eo ipso in loco, ubi fraterno cruore manus imbuat, extinctus. 3951.

2. *Quis ab hujus obitu regnum cum Pontificatu obtinuit?*

Alexander Jannæus, à Salome (quæ & Alexandra dicta est) Aristobuli fratris sui uxore è carcere euectus ad solium, quod horrendis postea suorum cædibus summoperè funestavit; nam quinquagenis Judæorum millibus sexennii spatio contrucidatis, octingentos insuper Judæorum Proceres, qui ejus tyrannidem palàm improbaverant, crucibus affigi & in eorundem conspectu uxores ac liberos mactari jussit. Tandem lentis febribus, ex intemperantia contractis, miserè consumptus interiit anno ætatis undequingagesimo.

3. *Quis tyranno huic successit?*

Salome Jannæi conjux, quæ, post nonum gubernationis annum, filium natu majorem, Hyrcanum II. qui jam antè Sacris præerat, Regem constituit.

4. *Qualis fuit Hyrcani gubernatio?*

Varia & inconstans: eum enim regni negotia remissius curaret, Aristobulus frater illum armis victum, regno exiit. Verùm Pompejus, Romani exercitûs dux, captâ Hierosolymâ, Hyrcano Pontificatum eum regno restituit, Aristobulo cum filiis Romam abducto.

Ha

5. *Quid*

5. *Quid Pompejus memoratu dignum gessit
in Templo Solymæo?*

Postquam illud vi expugnavit, duodecim quidem
Judæorum millia interemit; ex eo tamen nihil
quidquam abstulit: imò nec Sacerdotes, sacris o-
perantes ob Templi reverentiam inturbavit.

6. *Quis Machabæorum ultimus regnavit?*

Antigonus, Aristobali filius, Romano è carcere
elapsus, ob arrogatum sibi Regis titulum, à Se-
nato artibus Herodis, hostis reipublicæ declaratur,
ac in publico foro Antiochiæ, securi percutitur,
Machabæorum è gente Rex ultimus, atque infe-
licissimus. 4014.

C A P U T IV.

De rebus Judaicis sub Romanis impe-
ratoribus.

1. *Quando Judæa in Romanorum potestatem
ac ditionem redacta est?*

Atempore Judæ Machabæi Romanis lædere qui-
dem juncti erant Judæi non tamen subjecti. At
ubi Hyrcanus, à fratre regno privatus, ope Pom-
peji illud precariò recepit Judæa suam amisit
libertatém, Romanis supremum in Judæos do-
minatam nunquam amplius dimittentibus. Ita-
que Judæa idem, quod aliæ hæcenus Provinciæ,
experta est, Romanos, ex armorum sociis, demum
fieri populorum dominos.

2. *Quis*

2. *Quis, extinctis Machabæis, Judæam rexit?*

Herodes Magnus nomine, flagitiis maximus. Hic & si ortu Judæus non erat; suis tamen assentionibus, & largitionibus immensis ab Augusto regnum obtinuit. 4017.

3. *An Herodes, ejusque Successores supremi erant Judææ Domini?*

Neutiquam: secus enim Judæa in censum non venisset, cum Augustus orbem universum, in Romanorum ditionem redactum, describi jussit, Parebat ergo Herodes Romanis, ut adeo Regis appellatio multum splendoris, potentia parum haberet.

4. *Quo regnante Servator mundi in lucem fuit editus?*

Herodes Judææ tunc imperabat; qui, cum ex tribus Magis cognovisset, novum Judæorum Regem natum esse, sceptro suo metuens, omnes circa urbis Bethlehemiticæ confinia, parvulos, biennium nondum egressos, eade inaudita jugulari præcepit. Quo audito Augustus dixisse fertur, malle se Herodis esse porcum, quam filium: à porcorum enim eade & sanguine Herodes, utpote profelytus, religionis obtentu abstinebat, non item ab hominum eade.

5. *Quenam alia Herodiana crudelitatis monumenta exstant?*

1. Mariamnem conjugem, Principum Matronarum

rum decus. 2. Alexandrum locium cum ejus filio. 3. Aristobulum, Alexandrum & Antipatrum filios suos, 4. Judæorum optimates obtruncari jussit, addito etiam, cum de vita conclamatum jam esset, crudeli imperio, ut omnis Judæorum nobilitas, minacibus edictis in urbem Jerichuntinam convocata, circòque amphitheatrali inclusa statim ab obitu suo contrucidaretur, ne videlicet sine publico, saltem ob aliorum cladem, luctu efferretur.

6. *Quas pœnas Herodes etiamnum in hac vita dedit?*

Postquam cum innumeris gravissimisque infirmitatibus diu est conflictatus, tandem morbo pediculari, iuter intolerabiles putrescentis corporis factores miserandum in modum àbsumptum est hoc generis humani probrum, omniumque flagitiorum monstrum.

7. *Quinam ex Herodis stirpe Iudeam gubernarunt?*

Tres Herodis filii, Archelaus, Philippus & Herodes Antipas, qui ultimus Joannem Baptistam, incestas nuptias exprobrantem, obtruncavit; Servatorem verò nostrum, cum nullum ab eo, uti speraverat, impetraret prodigium, instar emotæ mentis hominem ludibrio habuit.

8. *Quo tempore Servator noster cruci est affixus?*

Anno ætatis trigesimo quarto, Tiberio imperante, & Pontio Pilato Judææ præfecto.

9. *Quid*

9. *Quid acta Apostolorum memorant de Herode Agrippa?*

Fuit is Herodis Magni nepos, juratus Christianorum hostis. Jacobum, cognomine Majorem Hierosolymis capite minuit, idem supplicium irrogaturus Petro, nisi hunc Angelus, catenis solutum, eduxisset, è carcere. Porro Herodes hic è dementia venerat, ut Cæsareæ in ludis solemnibus majorem homini mortali sui venerationem prefans, Deum se ab insana plebe adorari sit passus. Verùm scenicum hunc Deum vindices à Deo immissi vermes haud multò post inter atrocissimos dolores, ita depascebant, ut ne hominis quidem speciem referret.

10. *Quis Regum Judææ postremus fuit?*

Agrippa Herodis Agrippæ, filius, quem Judæi excitato contra Romanos tumultu, primò Hierosolimâ, mox toto regno expulerunt. Sic regnum Judaicum penitus extinctum, & translatum est ad Romanos, Hierosolymam, & omnes Judæorum gentem non multò post excisuros.

11. *Quomodo Patriarcha Jacob varicinium, Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est, fuit impletum?*

Jam inde à Davide Reges Ducésque Judæorum omnes è Judæ tribu orti erant usque ad Machabæos. Hi verò, licet è tribu Levi, ut pote Sacer-

dotes & filii Aaron, oriundi essent, censebantur tamen, vocabanturque Judæi, partim ob genus maternum, quod ad Judam referebant; partim ob infitionem & quasi adoptionem in Judæ tribum, quæ à reditu è Babylone Imperium non modò in Judæos, & in alios ex aliis tribubus in patriam reversos, & communi exinde nomine Judæos appellari solitos, sola retinuit, donec illud Machabæis ob heroicam proffus eorundem fortitudinem ultrò detulit. Hi porrò tamdiu rerum sunt potiti, quoad sceptrum Juda translatum est ad Herodem alienigenam, quo regnante natus est Christus.

Observationes

Ad sextam Historiæ Biblicæ partem.

*1. Quisnam sexta illa mundi ætate status erat
Reipublicæ Judaicæ?*

Regimen Politicum à tempore captivitatis Babylonice plurimum de splendore pristinae dignitatis amisit; cum exinde Judæi nunquam amplius sui juris, sed primò Assyriorum Babyloniorum, deinde Persarum, tum Græcorum, ac demum Romanorum aut servi, aut stipendiarii fuerint. Toto tamen tempore illo, quo sub idololatrarum potestate erant, ab idolorum cultu alieniores fuerunt, sive quod Sacerdotes Rempublicam tunc administrabant, sive quòd diuturna illa 70. annorum vexatio & præcisa deinceps libertas ad avariæ eos compulere.

2. Quis

2. *Quis reliquo in orbe rerum cursus erat?*

Respubl. profana aliam atque aliam faciem identidem induebat, DEO, propter imperantium maximè flagitia, regna atque imperia à gente in gentem transferente. Sic Monarchia Assyriorum post Sardanapali interitum divisa est in Regnum Medorum, & post annos ferè centum in imperium Assyrio-Babylonicum, donec sublato Balthasare tota hæc Monarchia translata est ad Persas, ab his post annos ducentos & octo ad Græcos, à Græcis post terna secula tandem ad Romanos. Ex omnibus porro his regnis amplissimis & potentissimis cultus veri Numinis exulabat, idololatria ubique dominante.

3. *Quinam Prophetae id temporis in Iudæa floruerunt*

Post captivitatem Babylonicam Aggeus & Zacharias, & post hos Malachias vaticinatus est, à cuius obitu publica Prophetarum oracula siluere per annos propè quingentos, quoad Patris æterni Verbum & Prophetarum Dominus hunc in mundum ipse adventaverat.

4. *Qui, qualésque Machabæi fuêrunt?*

Hi, ex illustri Judæorum prosapia oriundi, sacram simul ac profanam Rempublicam, à Mathathia ad Herodianos usque, moderabantur.

Apen-

Appendix

De excidio urbis Hierosolymæ.

1. *Cur Argumentum hoc annectitur narrationibus Biblicis?*

Quia ordo, seriesque historiæ exigit, ut sicut populi à DEO electi fortunam utramque ab ipsis primordiis percensuimus, ita exitum quoque memoremus, qui quàm luctuosus fuerit, inde patet, quòd ipsi DEI filio lachrymas expresserit.

2. *Quanam tragici hujus excidii causa erat?*

Non tam rebellio contra Romanos, quàm mores ipsi Auctori vitæ Christo illata: hinc Christi cultores, ne eadem cum Judæis ruinâ involverentur, divino oraculo moniti, in tutiora se tempestivo receperunt, futuri spectatores & testes scenæ luctuosissimæ, quam divina Nemesis adornavit, ac divinitatem Christi, tum ex horrendis Judæorum suppliciis, tum ex divinis oraculis, ad literam completis, comprobendam.

3. *Cur per Romanos urbs excindenda fuerat?*

Quia Judæi, repudiato vero suo Rege ac Messia Regem se alium nisi Cæsarem habere uno omne ore conclamârunt, atque hac demum ratione præsidem Romanum ad Christum, quem is omnino insontem palàm pronuntiaverat, occidendum perpulerunt. Plectendi igitur erant per Cæsarem quem.

quem Regi ac Messia suo impiè prætuleraut. Ne verò Judæi urbis suæ excidium adscriberent Romanorum furori, DEUS justitiæ suæ instrumento usus est Tito, mitissimi ingenii Principe, qui, post honestissimas quas non semel obtulit, urbi delendæ conditiones rejectas, cælum terramq; contestatus est, invitum planè compelli se ad urbem ac templum evertendum.

4. *Cur pœna hæc Judæis non illico post Christi mortem fuit inflicta?*

Quia Nemesis divina lento plerùmque passu graditur, & Idiu antè, quàm feriat, minatur. Hinc ut spatium respiscendi suppeteret, ostenta quædam, tanquam futuræ cladis præludia, antecessere

5. *Quænam illa?*

1. Cometes horrificus anno toto, fulgurantis instar gladii, urbi impendens, 2. Lux ingens, solari similis, circa templum dimidiæ horæ spatio noctu effulgens. 3. Porta templi arca, vix à viginti viris claudenda, nocte concubia ultrò patet facta. 4. Conspecti in aère currus ignei, & infestæ præliantium acies. 5. Audita in templo vox horribilis Angelorum clamantium: *Migremus hinc!* 6. Vir è plebe, cui Jesu nomen, per annos septem urbem circumcursans, & die noctuque ingeminans: *Va! va Hierosolymis!*

6 *Quan-*

6. *Quando, & à quo urbs oppugnata est?*

Anno à Christi morte trigesimo septimo Titus, Romani Imperatoris Vespasiani filius, ipsiis feriis Paschalibus in summa hominum celebritate urbem repente obsedit. Atque ut hæc DEI cæde contaminata civitas vinceretur sæpius, funditusque everteretur, post intestina bella, factiones cruentas, mutuas civium & Sacerdotum strages, ipsiusque Summi Pontificis cædem, post annonam in plures annos suffecturam fortuito incendio absumptam ortamque inde famem, & ex hac pestilentiam atrocissimam, quarto obsidionis mense capta primò est urbs inferior; binisque post diebus Templum, contra Titi edictum igne, nulla vel Imperatoris diligentia, vel ope humana sopiendo, conflagavit, ac tandem urbs superior occupata est, omnibus, quæ illuc, tanquam in locum tutissimum comportabantur, ferrò flammæque abolitis.

7. *Quid in tristè hac urbis excisione præcipua consideratione dignum?*

Pæna talionis, [qua Nemesis divina in Judæos Deicidas animadvertit. Nam 1. in oliveti monte initium olim datum erat sacrilegæ illi immanitati, qua Christus latronis instar à militum cohorte fuit comprehensus; eodémque in loco urbs

coronâ

coronâ cingi cæpta. 2. Christus ipsis feriis Paschatis ab innumerabili multitudine ad diei festi celebritatem Hierosolymas convolante, circumfessus, probrorum, contumeliarum, & tormentorum acerbissimorum scopus fuit; iisdemque feriis, quibus vices centena & septingenta millia Judæorum in urbem, velut omni jam periculo securam, confluerant, hæc arcta undique obsidione pressa & coangustata fuit. 3. Christus venditus est 30. argenteis; unico dein denario venditi 30. Judæi, à quibus 30. millia hoc pretio veniére. 4. Christus à Judæis captus est; capti quoque sunt nonagies septies mille Judæi. 5. Christus arctæ custodiæ est inclusus; Judæi ne quis elabi posset, novo muro tantam urbem ambiente, quasi indagine, ferarum instar, fuere conclusi. 6. Christo ardentissima siti excruciato fel & acetum propinabatur; Judæi, rabida fame stimulante, eò adigebantur, ut calceamenta, cingula, scutorum coria, fimum & fædissima quæque, imò & humanas carnes avidissimè vorarent. 7. Christus omnibus ludibrio fuit, ac despectui; perfidia Judæorum gens adedò contempta ubique & conculcata jacet, ut probrosius propè sit, esse Judæum, quam furem, latronem, hæreticum, aut gravissimis quibusque flagitiis notatum. 8. Christus fuit cruci affixus; horum amplius quingenti quotidie in crucem sunt acti, ut jam spatium deesset crucibus, & corporibus
 cruces.

crucis. 9. Christus tandem à Judæis est occisus; Judæorum in illa obsidione; undecies centena millia interiisse dicuntur.

8. *Quæ Judæorum post everisionem fortuna?*

Secuta est servitus secundum Danielis vaticinium nunquam desitura. Unde exuti templo, sacrificiis, errabundi, extorres, sine lege, sine rege toto vagantur orbe, perpetuo notati stigmate, repulsi à Magistratibus, aliisque publicis officiis & dignitatibus, veluti orbis totius purgamenta & carcinomata.

9. *Nunquamne templum instaurare sunt aggressi?*

Tentarunt id semel atque iterum, sed maximo suo periculo & detrimento; nam dum, imperante Hadriano, anno post Christum natum centesimo trigesimo quarto novas idcirco turbas concitarent, centum Judæorum milli occisione deleta sunt, reliquis penitus profligatis, perque orbem univertum dispersis. Ad hæc cum circa annum Christi trecentesium sexagesimum tertium, favente Juliano Apôlitata, templo instaurando manum admoverent, flammei globi è fundamentis erumpentes, instrumenta fabrilia absumpsere, & rubræ crucis in operarum vestibus conspicuæ, cœptis abstinere, crucisque trophæum circumferre vel invitos compulere.

Atque

Atque hunc tandem exitum habuit Respu-
ca Hebræorum, post tot vicissitudines popu-
antea à DEO electi tot contra hostes prodi-
s servati, singulari Numinis tutela protecti, ac
demum à DEO penitús reprobati uti multis
antè seculis Daniel prædixerat c. 9.

*Et civitatem, & Sanctuarium dissipabit
populus cum Duce venturo, & finis
ejus vastitas, & post finem belli
statuta desolutio.*

BIBLIOTHECA

VATICANA

